

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava “Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas”

Raili Pikk

**PEETRI LASTEAED – PÕHIKOOLI ÕPETAJA ABIDE
ARUSAAMAD KVALIFIKATSIOONINÕUETEST JA
ALUSHARIDUSE SEADUSE MUUDATUSTEST**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Anu Leuska, MA

Narva 2025

KINNITUS

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kasutatud kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Allkirjastatud digitaalselt.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Raili Pikk,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Peetri Lastead – Põhikooli õpetaja abide arusaamad kvalifikatsiooninõuetest ja alushariduse seaduse muudatustest, mille juhendaja on Anu Leuska MA, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Raili Pikk

19.05.2025

SUMMARY

Bachelor's thesis titled „Teacher Assistants' Perceptions of Qualification Requirements and Amendments to the Pre-Primary Education Act at Peetri Kindergarten – Basic School.“

The aim of this bachelor's thesis was to explore the perceptions of teacher assistants at Peetri Kindergarten – Basic School regarding the amendments to the Pre-Primary Education Act (2024) and the associated qualification requirements for their position. As the legislative changes, coming into force on 1 September 2025, directly affect the duties and working conditions of teacher assistants, it is essential to understand how those most impacted by the changes perceive and interpret them.

The study focused on teacher assistants' awareness of and attitudes toward the necessity of holding professional qualifications, as well as their perceived importance in terms of career development and continued employment. Attention was also paid to their self-assessed readiness to support lead teachers in educational and developmental activities and to assist in the inclusion of children with special educational needs.

The theoretical framework of the thesis was based primarily on the Pre-Primary Education Act (2024), which more clearly defines the role of teacher assistants and introduces qualification requirements. A qualitative research method was applied, using semi-structured interviews with 15 teacher assistants.

The results indicated that the majority of respondents viewed obtaining a qualification as important and understood the value of pedagogical knowledge in supporting child development. However, there were also participants who doubted the necessity of formal qualifications. The interviews revealed that the content and duration of training significantly influence teacher assistants' pedagogical competence and readiness to take on greater responsibility. Furthermore, many respondents expressed a need for increased support from kindergarten management, particularly in the form of clear communication about the rationale behind the new qualification requirements.

In conclusion, while teacher assistants are generally committed to working with children, their continued employment in the field depends largely on manageable workloads, fair working conditions, and opportunities for professional development. Successful implementation of the new legislation will require effective leadership, team-based training, and ongoing support for teacher assistants as integral members of the educational team.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. ÕPETAJA ABI ROLL JA MUUTUSED KVALIFIKATSIOONI-NÕUETES	10
1.1 Õpetaja abi töökorralduse muudatused alusharidussektoris	10
1.2 Õpetaja abi töö nüüdisaegses õpikäsitluse kontekstis	14
1.3 Õpetaja abi roll ja töökorraldus Peetri Lasteaed-Põhikoolis	17
1.4 Teiste Euroopa riikide näited õpetajat abistava töötaja nõuetest.....	20
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	22
2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	22
2.2. Uurimismeetodi põhjendus.....	22
2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	23
2.4 Andmekogumine ja andmeanalüüs.....	23
2.4.1 Uurimisprotseduur	23
2.4.2 Andmeanalüüs	24
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	25
3.1. Õpetaja abide arusaamad kvalifikatsiooninõudest oma ametikohal.....	25
3.2 Seadusemuudatuse mõju abiõpetajate igapäeva tööülesannetes	29
3.3 Abiõpetajate hinnang oma kompetentsusele rühmaõpetaja toetamiseks.....	30
3.4 Õpetaja abide kvalifikatsioonitaseme hetkeolukord.....	33
ARUTELU JA JÄRELDUSED.....	36
KOKKUVÕTE	42
KASUTATUD KIRJANDUS	44
LISAD	48
LISA1. Intervjuu küsimused õpetaja abidele	48
LISA 2. Kaaskiri.....	50
LISA 3. Õpetaja abide demograafilised andmed.....	51

SISSEJUHATUS

Alusharidus on pidevas muutumises, mille tulemusel muutuvad lasteasutuse personali töökorraldus ja nõuded kvalifikatsioonile. 2024. aasta alusharidusseaduse muudatustega kehtestati õpetaja abile uued kvalifikatsiooni ja kompetentsi nõuded: keskharidus koos lapsehoidja kutsega (tase 4) või pedagoogiline kompetents ning vähemalt B2-tasemel eesti keele oskus (Haridus- ja Teadusministeerium 2024). Seadusmuudatused täpsustavad ka õpetaja abide igapäevaseid tööülesandeid ja töökorraldust. Seadus jõustub 1.septembril 2025, ülemineku periood kestab kuni 2029. aastani (Alusharidusseadus 2024).

Muudatused mõjutavad otseselt õpetaja abi töötingimusi, rolli ja vastutusvaldkonna muutumist lasteaia igapäevatoos, tuues esile küsimuse kvalifikatsiooninõude vajalikkusest. Tekib vajadus mõista, kuidas seaduses tehtud muudatused mõjutavad õpetaja abi igapäevatoöd ning milline on nende arusaam uutest nõuetest. Autor peab oluliseks uurida, kuidas õpetaja abid ise tajuvad lähenevaid muudatusi ning millised on nende teadmised ja hoiakus seoses uute kvalifikatsiooninõuetega. Arvestades, et seadus jõustub 1. september 2025 ning kehtestatakse üleminekuajaga kuni aastani 2029, pakub teema huvi, kuivõrd on õpetaja abid teadlikud muudatustest ja kuidas nad hindavad nende mõju oma tulevasele tööle.

Lasteaias töötavatelt rühmaõpetajalt ja õpetaja abidelt oodatakse ning eeldatakse erinevaid pädevusi ja hoiakuid, mis toetaks igapäevaselt iga lapse arengut ja õppimist. Kogu lasteaia personal - alustades juhtidest ja lõpetades õpetaja abiga - peavad tegema koostööd kohaliku kogukonnaga ja alusharidus- ja lapsehoiusteemi osapooltega. Lasteaednike peamiseks ülesandeks on tagada laste ohutus ja oluline on toetada laste kohanemist lasteaiakeskkonnaga ning toetatud peaks olema sujuv üleminek kooli. Lasteaias töötav personal ja spetsialistid peavad olema teadlikud oma tegevuste eesmärkidest ja mõjust lastele ning kogu lasteaias töötav personal peab arvestama laste kultuurilise ja sotsiaalse taustaga (Euroopa komisjon 2021 lk 81).

Eesti alushariduse üldharidusprogrammi strateegia on elukestev õpe, mille eesmärk on tagada igale lapsele võrdsed võimalused üldharidusele ja toetada laste koolivalmidust. Koolieelse lasteasutuse ehk lasteaia eesmärk on luua lastele arengut soodustav keskkond ja tuleb arvestada seejuures laste individuaalsete vajadustega. Õpetaja abidel peaks olema vastav kvalifikatsioon, et nad suudaks teadlikult toetada lapse arengut, rakendada sobivaid

pedagoogilise võtteid ja teha tulemuslikult koostööd rühmaõpetajaga. Seadusmuudatuses pööratakse tähelepanu erivajadustega lastele ja eesmärgiks on, et kõik lapsed oleksid kaasatud igapäeva tegevustesse (OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuring 2018). Rühmaõpetaja jälgib laste arengut ja vajadusel koostab lapsele individuaalse arengukava, et last igapäevaselt toetada. Alusharidusseadusse viidi sisse muudatus, kus on välja toodud, et õpetaja abi teeb koostööd rühmaõpetajaga ja vajaduse korral aitab koostada individuaalse arengukava, toetudes alushariduse riiklikule õppekavale ning lisaks toetab õpetajat, et kaasata rühmas erivajadusega last (Alusharidusseadus 2024).

Rühmaõpetaja kõrval töötab lasteaias koostöös õpetaja abi, kelle peamine ülesanne on hoolitseda rühmaruumide korrashoid ja toitlustamine. Igapäevaselt osalevad õpetaja abid tõhusalt ka õppe- ja kasvatustegevustes (Steinnesi & Haug 2013 1-13). Õppe- ja kasvatustegevuses kavandamisel arvestab rühma meeskond, kuhu kuulub ka õpetaja abi, iga lapse individuaalseid eripärasid ja personal loob lapse arengut toetava keskkonna. Laps on õppijana aktiivne osaleja ja last kaasatakse tegevuste planeerimisse, kus last suunatakse tegema valikuid ja analüüsima oma tegevust (Koolieelne lasteasutuse riiklik õppekava 2008). Lasteaia rühmas veedab laps suure osa tervest päevast, mistõttu on oluline roll lasteaias töötaval personalil lapse arengu ja heaolu kujundamisel (Boyd, 2013 lk 1-22). Professor Ülo Vooglaid on rõhutanud, et lasteaednik mängib haridussüsteemis lapse jaoks äärmiselt olulist rolli, olles lastevanemate ja vanavanemate kõrval tähtsusel teisel kohal (Vooglaid 2010).

Bakalaureusetöös keskendutakse õpetaja abide arusaamadele 2024. aastal vastu võetud alusharidusseaduses muudatustest, mis puudutavad õpetaja abi ametikohta ja kvalifikatsiooninõudeid. Kuna seadusemuudatused mõjutavad otseselt abiõpetaja tööülesandeid ja töötingimusi, on oluline uurida, kuidas tajuvad ja mõistavad muudatust nemad, keda see otseselt puudutab. Uurimuse fookuses on õpetaja abide hinnangud oma pädevusele ja valmisolekule toetada rühmaõpetajat õppe- ja kasvatustegevustes ning vajadusel kaasata erivajadusega lapsi. Samuti pöörati tähelepanu õpetaja abi igapäevastele tööülesannetele, mis on tihedalt seotud lastega töötamisega ning mõjutavad otseselt kogu rühma toimimist. Oluline on märkida, et kuigi seadus võeti vastu 2024. aasta detsembris, jõustub see 1. september 2025 ning selle rakendamiseks on ette nähtud üleminekuperiood kuni 2029. aastani. Käesolev uurimus viidi läbi ennetavalt, et mõista õpetaja abide teadlikkust ja suhtumist kavandatavatesse muudatustesse juba enne nende jõustumist.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Peetri Lasteaed – Põhikooli lasteaia õpetaja abi arusaamu kvalifikatsiooni nõudest ja kutse vajalikkusest, uurides, kuidas õpetaja abid tajuvad ametialase kvalifikatsiooni olulisust ning kutse omandamise tähtsust oma tööalase arengu ja ametipositsiooni jätkamise kontekstis.

Uurimisküsimused on:

1. Millised on Peetri Lasteaed – Põhikooli lasteaia õpetaja abide arusaamad kvalifikatsiooninõudest oma ametis ?
2. Millisel viisil on seadusemuudatus mõjutanud õpetaja abi igapäevatööd?
3. Kuidas hindavad õpetaja abi enda kompetentsust, et toetada rühmaõpetajat õppe- ja kasvatustegevustes?
4. Milliseid koolitusi on õpetaja abi läbinud, et omandada seadusandlusest tulenevalt vajalik kvalifikatsioon?

Käesolev uuring keskendub õpetaja abi tööülesannetele alusharidussüsteemis, rõhutades nende rolli laste arengu ja heaolu toetamisel. Uuringus analüüsitakse, kuidas õpetaja abid mõistavad 2024. aastal kehtestatud kvalifikatsiooninõuete muutusi ning milline on nende suhtumine uute nõuete rakendumisse. Õpetaja abi kvalifikatsiooninõuete kehtestamine on kooskõlas rahvusvaheliste suundumustega, millele pöörab tähelepanu ja mille täitmist järgib Euroopa Komisjon (European Commission, 2021). Teema on ajakohane ning mitmel põhjusel oluline. Esiteks on hiljuti vastu võetud muudetud Alusharidusseadus (2024), mis toob endaga kaasa muudatusi nii lasteaia personalstruktuuris kui ka töötajate kvalifikatsiooninõuetes. Ühe olulisema muudatusena rõhutatakse seaduses õpetaja abi rolli ja nende pädevuste olulisust varases eas laste arengu toetamisel. See seab lasteaedade ette uusi väljakutseid – nii kvalifitseeritud töötajate leidmise kui ka olemasoleva personali teadliku rakendamise osas. Teiseks on selles töös uudset see, et uurimus keskendub õpetaja abi enda vaatenurgale ühe konkreetse organisatsiooni näitel. Seni on õpetaja abi rollist ja nende töö väärtusest räägitud pigem juhtkonna või õpetajate perspektiivist, kuid selle töö raames anti esmakordselt hääl just neile töötajatele endile.

Varasemates uurimustes, nagu näiteks Annika Põdra (2020) bakalaureusetöö „Lasteaiaõpetaja abide roll, koostöövõimalused õpetajatega ning koolitusvajadus Valgamaa lasteaia näitel“, Airi Nano (2022) „Õpetaja abi roll rühmas ja õppekasvatustegevustes Ida-Virumaa lasteaedade näitel“ ning Mari-Liis Lillemetsa (2016) magistritöö „Harjumaa koolieelse lasteasutuste õpetaja abide/assistentide hariduslik ja tööalane taust ning nende töömotivatsioon“, on käsitletud õpetaja abid kui olulist osa lasteasutuse personalist. Siiski on neis töödes fookus sageli olnud õpetajate või juhtkonna perspektiivil, koostöösuhetel ja

töökorraldusel. Käesolev uurimus võimaldab mõista, kuidas õpetaja abid ise tajuvad oma rolli, kompetentsuse rakendamist ja arenguvõimalusi. Samuti uuritakse, millised on nende ootused ning kas nad näevad end selles ametis ka pikemas perspektiivis.

Õpetaja abide roll ja töötingimused on olulised, sest õpetaja abide töö kvaliteet ja rahulolu mõjutavad otseselt lasteaia pakutava hariduse kvaliteeti. Kui õpetaja abid tunnevad, et nende oskusi ei väärtustata või et nad ei saa oma potentsiaali piisavalt rakendada, võivad nad otsustada valdkonnast lahkuda või liikuda mõnele teisele ametikohale. See omakorda suurendab personali voolavust ning muudab lasteaia juhtkonna jaoks keerulisemaks kvalifitseeritud ja motiveeritud töötajate leidmist. Õpetaja abi kvalifikatsioon on lasteaia kontekstis oluline mitte üksnes seadusandlikust vaatenurgast, vaid ka seetõttu, et varajane lapsepõlv on arenguliselt tundlik periood. Lapse arengu toetamine eeldab teadlikku ja professionaalset lähenemist ka toetava personali tasandil. Just seetõttu tuleb pöörata tähelepanu sellele, kuidas hinnatakse ja arendatakse õpetaja abi professionaalsust ning milline roll on juhtkonnal selles protsessis. Kokkuvõttes aitab käesolev töö paremini mõista, kuidas muuta õpetaja abide töö sisukamaks ja mõtestatumaks ning kuidas toetada nende professionaalset arengut viisil, mis toob kasu nii lastele, organisatsioonile kui ka haridussüsteemile laiemalt.

Bakalaureusetöö teoreetiline osa annab ülevaate Peetri Lasteaed-Põhikooli õpetaja abi töökorraldusest, käsitleb 2024. aasta detsembris vastu võetud, kuid alates 1. septembrist 2025 jõustuva alusharidusseaduse muudatusega kaasnenud muudatusi. Töö selgitab õpetaja abi pedagoogiliste teadmiste olulisust sellel ametikohal ning toob välja võrdlusi teiste Euroopa riikide sarnaste kvalifikatsiooninõuetega, et asetada Eesti kavandatud muudatused laiemasse konteksti. Lisaks teoreetilisele käsitlusele sisaldab töö empiirilist osa, kus on kirjeldatud uurimismeetodid ja valim. Töö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on õpetaja abi arusaamad kvalifikatsiooninõuete vajalikkusest ning kuidas nad tajuvad oma rolli ja arenguvõimalusi uute nõuete valguses. Selleks viidi läbi intervjuud õpetaja abidega, mille tulemusi analüüsiti ning mille põhjal tehti vastavad järeldused.

1. ÕPETAJA ABI ROLL JA MUUTUSED KVALIFIKATSIOONI-NÕUETES

1.1 Õpetaja abi töökorralduse muudatused alusharidussektoris

Alusharidusseaduses kavandatud muudatused, mis puudutavad õpetaja abi ehk õpetajat abistavat töötajat, toovad kaasa olulisi uuendusi. Üheks selliseks on nõue, et õpetaja abi koostab vajaduse korral individuaalse arenduskava koostöös rühmaõpetaja, tugispetsialisti ja lapse vanematega. Individuaalne arenduskava peab olema kooskõlas riikliku õppekavaga (Alusharidusseadus 2024).

Riiklikust õppekavast (2008) on leitav õppe- ja kasvatustegevuse korralduse, põhimõtted ning lapse oodatav areng ja oskused, kuid oluline on küsida, mil määral on õpetaja abid sellest teadlikud ning suutelised neid teadmisi igapäevatoos rakendama. Õpetaja abi teadlikkus riiklikust õppekava sisust ning oskus seda praktikas kasutada on määrava tähtsusega kvaliteetse õppe- ja kasvatustöö toetamisel. Õppekava kohaselt on olulisel kohal terviklik areng, kus olulist rolli mängib üldoskused: eneseväljendus- ja suhtlemisoskus, sotsiaalsed oskused, eneseregulatsioon, loovus, õpioskused (tähelepanu, mälu, mõtlemine) ning kehaline, tunnetuslik ja emotsionaalne areng. Eesmärk on toetada lapse kujunemist iseseisvaks, õppimishuviliseks ja koostöövõimeliseks isiksuseks. Riiklik õppekava (2008) ja kõik teised alusharidust puudutavad õigusaktid, rõhutavad lapse arengust lähtuvat lähenemist, mis on aluseks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja elluviimisel vastavalt konkreetse lapse oskuste ja võime tasemel. Selleks, et õpetaja saaks tõhusalt lähtuda lapse arenguvajadustest, on vajalik ülevaade lapse arengutasemest. Õpetaja saab lapse arengut kaardistada süstemaatiliselt ja pedagoogiliselt läbimõeldult ning valida sobivad meetodid ja vahendid, mis võimaldavad jälgida ja analüüsida lapse arengut. Nüüdisaegses hariduses nimetatakse seda hindamiseks ning riiklik õppekava (2008) sätestab lapse arengu analüüsimise ja hindamise, õpetaja kui pedagoogi töö lahutamatu osana. Kogu protsessi eesmärk on tagada lapse vajadustele vastav õppe- ja kasvatustegevus, mis eeldab õpetajalt laste individuaalse arengu pidevat hindamist. Hindamine peab olema teadlik ja süsteemne, et tagada laste arengu toetamine turvalises, arendavas ja mitmekesises keskkonnas (Palts, Häidkind 2014 lk 7).

Alusharidusseaduse (2024) muudatused on toonud kaasa täiendusi õpetaja abi igapäevatoos, rõhutades senisest enam lapse arengu järjepideva jälgimise ja hindamise vajalikkust. Kui varasemalt vastutas lapse arengu hindamise eest eelkõige rühmaõpetaja, siis nüüd on rõhk

kogu meeskonna kaasamisel. Lapse arengu toetamine ja hindamine peab olema kollektiivne vastutus, kus olulist rolli mängivad kõik spetsialistid, kes lapsega igapäevaselt kokku puutuvad. Informatsiooni kogumine lapse oskuste, käitumise ja arengutaseme kohta ei peaks jääma vaid rühmameeskonna ülesandeks. Hindamisprotsessi tuleks kaasata ka teised lasteaias tegutsevad spetsialistid – näiteks logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog ning vajadusel ka teised tugispetsialistid. Laiapõhjaline koostöö võimaldab paremini jälgida lapse arengupotentsiaali ning pakkuda sobivaid ja õigeaegseid sekkumisi. Rühmameeskonnal lasub vastutus teha koostööd spetsialistidega, et kogutud info oleks mitmekülgne ja lapse vajadusi arvestav. Selline lähenemine toetab lapse terviklikku arengut ning aitab kujundada arendavat ja turvalist õppekeskkonda. Nii rõhutavad ka Palts ja Häidkind (2014, lk 17), et lapse arengut toetav hindamine eeldab erinevate osapoolte koostööd, kus iga lapse arengusse panustav täiskasvanu jagab vastutust.

Riiklik õppekava (2008) ning haridustöötajate kutsestandard (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999) rõhuvad koostöö olulisust, eriti rühmameeskonna ja spetsialistide vahelise koostöö vajalikkust. Rühmas töötavate täiskasvanute – õpetajate, õpetaja abi ja teiste spetsialistide – tõhus koostöö on oluline kõigi laste, sealhulgas erivajadustega laste, arenguvajaduste toetamisel. Erivajadusega lapseks loetakse last, kellel on keha-, kõne-, meele- või vaimupuue või kes vajab mingil põhjusel erituge või -hoolt. Lapse arengu toetamine tähendab tema individuaalsete vajaduste märkamist ja sellele vastava keskkonna, tegevuste ning suhtlemise kujundamist – eesmärgiga soodustada lapse sotsiaalset, emotsionaalset, kehalust ja kognitiivset arengut. Selle protsessi keskne on lapse arengu järjepidev hindamine – see hõlmab lapse arengutaseme ja edenemise regulaarsest jälgimisest, dokumenteerimisest ning analüüsimist. Hindamise tulemuste põhjal teeb rühmameeskond otsuseid lapse edasise arengu toetamiseks, vajadusel kaasatakse spetsialiste ning kohandatakse õppe- ja kasvatustegevused vastavalt lapse eripäradele. Rühma meeskonna üks peamisi ülesandeid on luua lapsele arengut toetav keskkond, et tagada erivajadusega lapsele füüsilise, sotsiaalse ja psühholoogilise turvatunde, võimaldades tal osaleda rühmategevustes vastavalt oma võimetele. Arengut toetava keskkonna loojateks on rühma õpetajad, õpetaja abi, liikumis- ja muusikaõpetaja ning lapsevanemad, vajadusel kaasatakse ka tugispetsialiste. Kui rühmas õpib erivajadusega laps, siis rühma meeskonnale lisaks tuleb moodustatakse võimalusel individuaalne tugimeeskond. Tugimeeskonda kuuluvad lapsega vahetult töötavad spetsialistid - näiteks logopeed, eripedagoog või tervishoiutöötaja ning kindlasti ka lapsevanemad (Palts, Häidkind 2014 lk 19).

Viimastel aastatel on Eesti haridusmaastikul toimunud olulised muudatused, mille keskmes on kaasav hariduse rakendamine ja õpikäsitluse muutus, mis seab esikohale lapsest kui õppijast lähtuva lähenemise. Siiani on kaasava hariduse elluviimisel peamine roll olnud rühmaõpetajal, kuid üksi ei ole võimalik kõigi laste individuaalseid vajadusi piisavalt toetada. Seetõttu vajab õpetaja järjest enam tuge teistelt meeskonnaliikmetelt, sealhulgas õpetajat abistavatelt töötajatelt – õpetaja abidelt, et tagada kõigi laste kaasamine (Peterson, 2017).

Õpikäsitluse eesmärk on keskenduda individuaalsele ja kohandatud õppele, kus iga laps on aktiivne osaleja ja õppija. Sellest tulenevalt on muutunud ka ootused õpetajale ja teistele haridustöötajatele. Ka õpetaja abi peab tänapäevases lasteaias omama pedagoogilist teadlikkust – oluline on, et ta oleks lapsehoidja kutsetunnistus või ta on läbinud pedagoogilise suunaga koolituse (Skogen & Holmberg, 2004).

Lasteaias tähendab muutunud õpikäsitlus, et fookuses on iga lapse individuaalsuse toetamine ning sotsiaalset arengut soosiva õpikeskkonna loomine (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Sellise keskkonna kujundamine eeldab kogu meeskonna aktiivset panustamist. Kui rühmas töötavad õpetaja ja õpetaja abi, siis ei tohi õpetaja abi roll piirduda üksnes korrashoiu ja laste järelvalvega, vaid ta peab olema aktiivne osaleja õppe- ja kasvatustegevustes (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Lapse individuaalse arengu toetamine on kaasava hariduse keskne põhimõte, sest see võimaldab igal lapsel olla oma rühmas võrdselt väärtustatud ja aktiivne osaleja. Selline lähenemine aitab kujundada turvalise, toetava ja arengule suunatud keskkonna, kus igal lapsel võimalus kasvada ja õppida vastavalt oma vajadustele (Kaasav alusharidus, 2017).

Lasteaed toetab lapse arengut, järgides õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisel kaasava hariduse põhimõtteid, mille kohaselt laps osaleb tegevustes koos teiste lastega rühmaõpetaja juhendamisel. Hariduslikku erituge, sotsiaalset või emotsionaalset tuge vajavale lapsele korraldatakse lapse individuaalsetest vajadustest lähtuv õpe, mis vastab lapse võimetele. Sellise toe pakkumine toimub koostöös kõigi spetsialistidega, kes igapäevaselt töötavad (Alusharidusseadus 2024). Kuna õpetaja abi viibib rühmas igapäevaselt, on tal oluline roll järjepideva ja igapäevase toe pakkumisel lapsele. Alusharidusseaduse (2024) muudatused, mis jõustuvad 2025. aasta septembris, sätestavad, et õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimine lasteaias on rühmaõpetaja ja õpetaja abi ühine ülesanne. Rühmaõpetaja täidab selles protsessis juhtivat rolli, kuid õpetaja abi ülesandeks on toetada õpetajat kõigis õppe- ja

kasvatustegevustes. Uue regulatsiooni kohaselt muutub õpetaja abi töö rohkem pedagoogiliseks ja aktiivseks, võrreldes senise pigem abistava rolliga. Oluliseks peetakse õpetajate ja õpetaja abi pidevat enda professionaalset arengut, et tagada kvaliteetne töö vastavalt seadusest tulenevatele nõuetele. Selleks peab lasteaia pidaja looma vajalikud tingimused professionaalsete oskuste ja eripedagoogiliste kompetentside arendamiseks, nii õpetajatele kui ka õpetaja abile (Alusharidusseadus, 2024). Eesmärk on tugevdada meeskonnatööd ja tagada igale lapsele tema vajadustest lähtuv tugi.

Õpetaja abidele kehtestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohandata kuni 2029. aasta 31.augustini nende töötajate suhtes, kes töötasid õpetajat abistava töötajana enne käesoleva seaduse jõustumist. Kuni selle kuupäevani võivad nad jätkata tööd olemasolevatel tingimustel. Alates 2024. aastast sätestab Alusharidusseadus lasteaia õpetaja abi kvalifikatsiooninõuded järgmiselt: vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse (tase 4) ning vastav eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele. Alternatiivina on kvalifikatsiooniks keskharidus koos pedagoogilise kompetentsiga ning samuti vastav keeleoskus.

Kui lasteaed ei leia õpetaja abi ametikohale kvalifikatsiooninõuetele vastavat kandidaati, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ja sobivad isikuomadused. Sobivateks omadusteks peetakse head koostööoskust, kohanemisvõimet ja suutlikkust toetada lapse arengut – need tulenevad alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud nõuetest. Tähtajalise lepingu alusel töötaval isikul peavad olema baas-teadmised õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide seadmisest, üldoskuste toetamisest ning lapse arengutulemustest. Samuti peab ta valdama eesti keelt vastavalt kehtivatele keelenõuetele. 2024. aastast kehtib õpetaja abidele täiendav keelenõue – vähemalt B2-taseme oskus pedagoogidel, kes ei tööta eesti keeles (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024).

Alushariduse töötajad toetavad lapse arengut, tagavad laste tervise ja heaolu ning aitavad kaasa rutiinsetes tegevustes. Lasteaias kogetu sõltub suuresti spetsialistidest, kes lastega igapäevaselt töötavad – eeskätt rühmaõpetajast ja õpetaja abist. Tõendatud kvalifikatsiooniga töötaja on võimeline rakendama vajalikke pedagoogilisi meetodeid, looma stimuleeriva õpikeskkonna ning pakkuma kvaliteetset hooldust ning tuge. See tõttu on kõrged miinimumkvalifikatsiooni nõuded olulised mitte ainult lapse arengu toetamiseks, vaid ka lasteaia töötaja elukutse prestiiži ja töötasu tõstmiseks, tunnustades nende panust (European Education and Culture Executive Agency lk 10). Kõik eespool kirjeldatud

muudatused on vajalikud, sest lasteaialaps veedab suurema osa oma ärkveloleku ajast lasteaias. Selle aja jooksul suunavad lapse tegevusi rühma õpetajad ja õpetaja abid, kelle ülesanne on tagada turvaline ja arengut toetav keskkond (Päri, 2017).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et õpetaja abi roll Eesti alusharidussüsteemis on oluliselt muutumas ja laienemas. Alusharidusseaduse muudatustega suureneb õpetaja abi vastutus õppe- ja kasvatustegevustes osalemisel, lapse arengu toetamisel ning koostöös lapse individuaalse arenduskava koostamisel. Üha rohkem oodatakse õpetaja abidelt teadlikkust riiklikust õppekavast, pedagoogilisi oskusi ning valmisolekut töötada meeskonnana koos rühmaõpetaja, tugispetsialistide ja lapsevanematega. Lapse arengu toetamine muutub kogu meeskonna jagatud vastutuseks, mitte ainult õpetaja ülesandeks. Samuti nähakse õpetaja abis olulist partnerit kaasava hariduse elluviimisel ning tema kvalifikatsiooninõuded ja kutseoskuste arendamine toetavad haridusliku võrdsuse ja kvaliteedi kasvu. Kõrged nõuded ja rolli väärtustamine tõstavad ühtlasi õpetaja abi elukutse prestiiži ning tugevdavad alushariduse kvaliteeti tervikuna (Alusharidusseadus 2024).

1.2 Õpetaja abi töö nüüdisaegses õpikäsitluse kontekstis

Enne uue õpikäsitluse kasutuselevõttu oli lasteaiadades levinud traditsiooniline õpikäsitus (Tuul, 2017), mis põhines õpetajakeskse lähenemisega. Sellises õpikäsitluses juhendas ja kontrollis õpetaja laste tegevust õppe- ja kasvatustegevustes, samas kui õpetaja abi oli pigem passiivne vaatleja. Õppimine toimus peamiselt kordamise kaudu, teadmiste omandamine ei toetanud seoste loomist ning hindamine keskendus rohkem faktide meeldejätmisele kui iseseisva mõtlemisoskuse arendamisele. Laste teadmiste hindamine keskendus sageli sellele, kas laps suudab anda „õige“ vastuse (Vinter, 2017, lk 12-13). Kuigi traditsiooniline õpikäsitus on veel laialdaselt kasutusel, on suund liikuda üha rohkem laste arengut toetava õpikäsitluse suunas. Maire Tuuli (2017) uuringus rõhutatakse, et traditsioonilise õpikäsitluse asemel tuleks rakendada lapsest lähtuvat õpikäsitlust, mis eeldab kõigilt lastega töötavatelt täiskasvanutelt, sealhulgas õpetaja abilt, pedagoogilisi teadmisi ja oskusi, et toetada iga lapse individuaalset arengut.

Uue õpikäsitluse vajalikkusele pööras tähelepanu Vögotski oma sotsiaalse arengu teoorias (1978), mis põhineb põhimõttel, et lapse õppimine on sotsiaalne ja aktiivne protsess. Vögotski rõhutas, et laps ei tohi jääda selles protsessi üksi, vaid vajab täiskasvanupoolset juhendamist ja tuge. Tema teooria kohaselt peaks laps olema sisemiselt aktiivne õppija ja laps omandab oskusi täiskasvanu abiga. Seetõttu on kõik rühma meeskonna liikmed, seal

hulgas õpetaja abi, lapse arengu jaoks olulisel kohal (Vinter 2017 lk 14). Õpetaja abi roll selles protsessis on väga oluline, sest ta ei ole vaid rühma korrashoidja ja toitlustamise eest vastutav, vaid on lapsele igapäevane eeskuju, suunaja ja toetaja (Nano 2022).

Traditsioonilise ja koostöise õppimise peamine erinevus seisneb õpetaja ja õpilase (lapse) rollide muutmises ning lähenemises õppe- ja kasvatustegevusele. Traditsioonilises õpikäsitluses on õpetaja rühmas peamiselt juhendaja ja teadmiste edasi andja, koostöises õppimises muutub õpetaja juhendajaks, kes toetab õppijate teadmiste ja oskuste arengut. Eesmärgiks on, et õppija ei oleks enam passiivne teadmiste vastuvõtja, vaid õppija muutuks aktiivseks teadmiste otsijaks. Rühma õpetaja ülesanne on jälgida laste grupitööd ning vajaduse lapsi toetada ja juhendada (Slabina, 2017 lk 54). Sellise lähenemises ei saa alahinnata, õpetaja abi rolli, kes koostöös rühma meeskonnaga toetab lapse arengut, mitte ainult õppetegevustes vaid kõikides tegevustes, millega laps lasteaiapäeva jooksul kokku puutub. Õpetaja abi osaleb igapäevaselt lapse toetamisel ning tema pedagoogiline teadlikkus aitab luua arengut soodustava ja turvalise kasvukeskkonna (Nano 2022 lk 13-15).

Tulemusele orienteeritud meeskonnatöö on rühmas oluline just õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisel. Peetri lasteaed-põhikoolis töötab igas rühmas kaks rühmaõpetajat ja õpetaja abi, kuid see on haridusmaastiku praktika on muutumas, kuigi selles lasteaias on see hetkel veel endiselt kehtiv. Oluline on, et rühma töötajad, kes on püsivas kontaktis, suudaksid tegutseda ühtselt ja oskuslikult. Õpetaja abi rolliks on toetada laste arengu hindamist, käitumise jälgimist ning õppeprotsesside läbiviimist. Tema tegevusteks on individuaalne töö lastega, väikeste gruppide juhendamine, mängude korraldamine, eneseteenindus harjumuste kujunemine ja igapäevased rutiinsed tegevused. Õpetaja abi on töötaja, kes on kogu päeva jooksul tihedalt lastega seotud ning toimib olulise info vahendajana rühmaõpetajate vahel, kes töötavad vahelduva graafiku järgi. Rühmaõpetaja ja lasteaia juhtkonna roll on tagada, et õpetaja abi oleks teadlik oma ülesannetest ja kaasatud õppeprotsessidesse. Selleks, et õpetaja abi pedagoogilised teadmised oleksid piisavad, on vajalik korraldada lasteaedades vajalikke koolitusi, mida võivad läbi viia vanemõpetajad, õppejuhid või teiste haridusasutuste õpetajad. Erivajadusega laste toetamiseks peab rühmas jagatud info, mis pärineb rühmaõpetajalt või õpetaja abilt pedagoogiliselt korrektne, et tugispetsialistid saaksid pakkuda vajalikku ja asjakohast tuge lapsele (Häidkind, Villems 2014 lk 36). Oluline on, et õpetaja abi pedagoogiline kompetentsus oleks olemas, et ta suudaks koostöös meeskonnaga märgata erivajadusega lapse toetamise vajadust (Huopolaainen 2022).

Lasteaiarühma meeskonna - õpetaja abi ja kahe rühmaõpetaja – koostööoskus ning pedagoogilised pädevused on olulised lapsele turvalise ja toetava rühmakeskkonna kujundamisel. Üheks oluliseks koostöö osaks on ühised rühmareeglid ja kokkulepped, mille rühmaõpetajad ja õpetaja abid lepivad omavahel kokku. Need puudutavad peamisi põhimõtteid, kuidas suheldakse laste ja lastevanematega ning kuidas lahendatakse konflikte või siis keerulisi olukordi. Heaks tavaks rühmas võib pidada põhimõtet, et keskendutakse positiivse käitumise tunnustamisele ja välditakse liigset tähelepanu ebasobivale käitumisele. Kokkulepped võiksid meeskonnaliikmed töötada välja koostöös lastega, mis suurendaks laste kaasatust ja arusaamist kokkulepetest (Järv-Mändoja, 2015, lk 65).

Peetri Lasteaed-Põhikoolis on õpetaja abi igapäevaselt tööl (Peetri Lasteaed-Põhikool tööleping), mistõttu on temal kõige parem ülevaade lapse lasteaiapäevadest. Kuna õpetaja abi on oma tööpäevadel igapäevaselt kontaktis erivajadusega lapsega, on temal oluline roll info vahendajana kahe rühmaõpetaja vahel. Erivajadusega lapse arengu toetamine on reguleeritud seadusega, mille kohaselt vastutavad lapse arenguprotsessi jälgimise ja analüüsi eest õpetaja. Nad peavad olema teadlikud lapse üldisest arengutasemest, mida saab hinnata erinevates valdkondades, nagu kognitiivne areng, keeleline areng, motoorne areng, sotsiaalne ja emotsionaalne areng. Spetsialistide tegevuse alusel määratletakse erivajadusega lapsele iga arenguvaldkonna lühi- ja pikaajalised eesmärgid, mis lähtuvad tema individuaalsetest vajadustest ja arengupotentsiaalidest. Vajalike eesmärkide saavutamiseks valib meeskond sobivad pedagoogilised meetodid, strateegiad ja vahendid. Rühmaõpetaja toetub eesmärkide seadmisel tugispetsialistide ja rühma meeskonna teadmistele. Õppeprotsessi tõhustamiseks on oluline kaasata ka õpetaja abi, vajadusel tugiisik ning lapsevanemad. Ühtne ja igapäevane koostööline lähenemine loob lapsele turvalise ja arengut toetava keskkonna, mis arvestab tema individuaalseid vajadusi ja eakohaseid ootusi (Häidkind, Villems, 2014, lk 39).

Alushariduses pööratakse üha enam tähelepanu lapse arengu ja kohanemisele lasteaiakeskkonnaga, eriti laste puhul, kelle on erivajadus. Õpetaja abi, kes töötab rühmas igapäevaselt, mängib olulist rolli lapse kohanemisprotsessis, kuna just temal on ülevaade lapse esimesest päevast ja igapäevastest tegemistest. Siinkohal tuleb silmas pidada ka neid lapsi, kes tavapärastes õpituatsioonides ei saa edukalt hakkama ja vajavad kohandusi õppe- ja kasvatustegevustes, arengukeskkonnas või õppekavas. Selliseid lapsi nimetatakse arengulise erivajadusega lasteks, kuna nad erinevad üksteisest tausta, võimete, isiksuseomaduste ja käitumise poolest. Keeruliselt käituva lapse toetamine rühmas eeldab

tiheadat koostööd erinevate osapoolte vahel – nii lasteaia sees kui ka väljaspool. Ideaaljuhul kuuluvad meeskonda lapse rühmaõpetajad, õpetaja abi, lasteaia juhtkond ning tugispetsialistid (Käesel, 2015, lk 48).

Uue, lapsekeskse õpikäsitluse edukas rakendamine haridusasutustes eeldab kogu meeskonna, sealhulgas õpetaja abi, pedagoogilist teadlikkust ja oskusi. Vögotski sotsiaalse arengu teooriale tuginev lähenemine rõhutab täiskasvanu juhendavat ja suunavat rolli lapse õppimises (Vinter 2017). Õpetaja abi ei ole pelgalt rühma korrashoidja, vaid professionaalne meeskonnaliige, kes toetab lapse individuaalset arengut, aitab hinnata tema vajadusi ning vahendab olulist infot õpetajate vahel (Nano 2022). Koostöine õpikäsitlus muudab õpetaja abi rolli aktiivseks partneriks kogu päeva vältel, mitte üksnes õppetegevustes (Tuul 2017; Slabina 2017). Tõhus koostöö eeldab teadlikkust rühmareeglitest, positiivsetest käitumisjuhistest ning oskust märgata laste toetusvajadust, sealhulgas erivajadustega laste puhul (Järv-Mändoja 2015; Huopolaian 2022). Õpetaja abi osaleb aktiivselt igapäevastes õppe- ja kasvatustegevustes: mängude korraldamisest kuni väikeste gruppide juhendamiseni ja käitumise jälgimiseni. Tema roll muutub eriti oluliseks, kui rühmas on lapsi, kes vajavad individuaalset lähenemist või tugispetsialistide kaasamist (Häidkind, VILLEMS 2014; Käesel 2015). Seetõttu on õpetaja abi pedagoogiline kvalifikatsioon ja haridus oluline eeltingimus uue õpikäsitluse edukaks rakendamiseks ning iga lapse arengu toetamiseks koostöises ja professionaalses lasteaiaimeeskonnas.

1.3 Õpetaja abi roll ja töökorraldus Peetri Lasteaed-Põhikoolis

Peetri Lasteaed-Põhikool on munitsipaalasutus, mis tugineb riiklikule õppekavale ning pakub lastele turvalist, eakohast, mängulist ja arendavat õpi- ja kasvukeskkonda, toetades koolieelsete laste üldoskuste arengut (Peetri Lasteaed-Põhikool koduleht). Õppe- ja kasvatustöös suunatakse laste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, mis on eelduseks põhihariduse omandamiseks ja edukaks toimetulekuks igapäevaelus (Alusharidusseadus 2024). Lasteaia rühma meeskond toetab igapäevaselt kooliealiste laste arengut mitmekülgsest kõigis valdkondades, pöörates erilist tähelepanu tunnetus- ja õpioskustele, mänguoskusele, sotsiaalsetele ning enesekohastele oskustele (Männama, Marats 2009, lk 5–7).

Peetri Lasteaed-Põhikool on Eesti kõige suurem lasteaed, kus ühes hoones tegutseb 18 lasteaia rühma ja 9 klassiline põhikool, lasteaia käivad lapsed on vanuses 2-7 aastat.

Kõikides rühmades on tööl kaks rühmaõpetajat ja õpetaja abi. Õpetaja abi töötab esmaspäevast reedeni ja rühma õpetajad käivad tööl ülepäeviti ja õpetajatel on ühel päeval nädalas kattuvpäev. Rühmaõpetaja töötab nn pikal päeval kella seitsmest hommikul kella kuueni õhtul, millest kolm tundi viibib rühmaõpetaja tööpostil ilma õpetaja abi toeta (Peetri Lasteaed – Põhikool koduleht).

Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu määrus (2015) sätestab, et lasteaia rühmas peab olema vähemalt üks õpetaja ametikoht, aga Peetri Lasteaed-Põhikoolis on neid kaks. Koolieelse lasteasutuse seadus (1999) määrab, et iga kaheteistkümne lapse kohta peab olema üks täiskasvanu, kes võib olla õpetaja või õpetajat abistav töötaja.

Seaduse ja määruse alusel on lubatud ja kasutatakse kõige enam kahte töökorraldus mudelit:

- kaks õpetajat ehk õppe- ja kasvatusalal töötav isik ja üks õpetajat abistab personal ehk õpetaja abi;
- üks õpetaja ehk õppe- ja kasvatusalal töötav isik ja kaks õpetajat abistavat töötajat. Üle riigi on lasteaedades abistava töötaja nimetused ja töökohustused erinevad (Lillemets 2016 lk 6).

Peetri Lasteaed-Põhikooli õpetaja abi tööleping sisaldab kahte olulist punkti:

- töötaja ehk õpetaja abi tööülesanded on kirjeldatud ametijuhendis, mis on töölepingu lahutamatu lisa;
- töötajal ehk õpetaja abil on õigus osaleda ametialastel ja professionaalset arengut toetavatel koolitustel, juhindudes Peetri Lasteaed-Põhikooli koolitustegevusest ning lähtuda tuleb eelarves planeeritud rahalistest vahenditest (Peetri Lasteaed-Põhikool tööleping, mis sõlmitakse abiõpetajaga).

Peetri Lasteaed-Põhikool õpetaja abi peamised töökohustused, mis on kirja pandud ametijuhendis.

- Õpetaja abi abistab õpetajat laste õpetamiseks ja kasvatamiseks vajalike tingimuste loomisel ehk koostöös rühma meeskonnaga luuakse lastele vajalik arengut toetav keskkond.
- Õpetaja abi igapäevane peamine tegevus on puhtuse ja korra tagamine, mis on kirja pandud koristusplaani.
- Õpetaja abi iseseisev ja tulemuslik tööülesannete täitmine on oluline näitaja lasteaia haridusteenuse kvaliteedi tagamisel. Tema panus mõjutab otseselt laste arengut ja kogu õppeprotsessi sujuvust.
- Asutuses on kehtestatud koristusplaan, mis sisaldab töövahendite kasutusjuhendeid ja täpsustusi. See dokument aitab tagada õpetaja abi tööülesannete täitmisel nii tõhususe kui ka ohutuse.

- Ametijuhendis rõhutatakse, et õpetaja abi ei vastuta ainult oma igapäevaste tööülesannete täitmise eest, vaid tagab laste turvalisuse ja heaolu (Peetri Lasteaed-Põhikool abiõpetaja ametijuhend).

Aastate jooksul on õpetaja abi roll lasteaias märkimisväärselt muutnud, kui varasemalt oli tema peamisi tööülesandeid rühma korrashoid ja toitlustuse korraldamine, siis nüüd on lisandunud õpetaja abistamine õppe- ja kasvatustegevustes. Õpetaja abid on muutnud täisväärtuslikuks meeskonnaliikmeks, kes osaleb aktiivselt laste arengu toetamisel (Nano 2022 lk 12). Varasemas alusharidusseaduses oli sätestatud vähesel määral nõudeid õpetaja abile ja peamiseks nõudeks oli rühma personaliarv, mis pidi olema kooskõlas laste ja täiskasvanute suhtarvuga. Seaduses oli leitav punkt, et õpetaja abi on õpetajat abistav töötaja (Alusharidusseadus 2024), aga nüüd on see alushariduses muutumas abiõpetajaks.

Piirarvu määramise olulisus on vajalik, sest rühma meeskonna ülesandeks on eelkõige luua keskkond, kus oleks võimalik tagada laste turvalisus ja võimalused pidevalt lapsi jälgida (Paris 2020 lk 29). Rühma meeskond peab suutma jälgida ja üle kontrollida hoole all olevate laste arvu. Õpetaja ja õpetaja abi jälgivad pidevalt lapsi nii rühmas kui ka õuealal, et olla teadlikud, kus lapsed asuvad ja millega nad tegelevad. Rühma meeskond loendab lapsi regulaarselt, mis on eriti olulise tähtsusega olukordades, kui liigutakse laste ühest keskkonnast teise. Näiteks kui minnakse liikumis- ja muusikategevustesse, kui päevakava näeb ette, et minnakse õue või liigutakse õuest tuppa tagasi (Paris 2020 lk 29).

Varasemalt olid õpetaja abi tööülesanded ja nõuded peamiselt määratletud tööandja poolt koostatud ametijuhendis. Viimastel aastatel on aga alushariduses hakatud järjest enam pöörama tähelepanu õpetaja abi rollile ning selle kaudu on lisandunud mitmeid sätteid, mis seadusandlikul tasandil täpsustavad ja reguleerivad õpetaja abi tööülesandeid ja vastutust lasteaias (Alusharidusseadus 2024).

Peetri Lasteaed-Põhikool tegutseb riikliku õppekava alusel, pakkudes koolieelses eas lastele turvalist ja arendavat kasvukeskkonda ning toetades laste üldoskuste arengut (Alusharidusseadus 2024; Männama, Marats 2009). Lasteaia meeskonna töökorraldus, sealhulgas õpetaja abi ülesanded, on täpselt määratletud nii seadusandlikes dokumentides kui ka asutuse sisekorras (Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu määrus 2015; Peetri Lasteaed-Põhikool tööleping). Ametijuhend rõhutab õpetaja abi rolli laste heaolu ja turvalisuse tagamisel ning tunnustab tema õigust osaleda professionaalset arengut toetavatel koolitustel (Peetri Lasteaed-Põhikool abiõpetaja ametijuhend). Seadusandlikud

muudatused, mis on muutnud õpetaja abi staatuse abiõpetajaks, toovad esile tema tähtsuse koostöös õpetajaga ja tema panuse lapse arengukeskkonna kujundamisse (Alusharidusseadus 2024; Paris 2020). Õpetaja abi on seega oluline lüli meeskonnas, kes toetab nii õppeprotsessi kui ka iga lapse terviklikku arengut ja heaolu.

1.4 Teiste Euroopa riikide näited õpetajat abistava töötaja nõuetest

Euroopas on õpetaja abi ametikoht alushariduses ja lapsehoiustes tavaline. Andmete kohaselt abistavad kahes kolmandikus Euroopa riikides koolieelse lasteasutuse rühmaõpetajat õpetaja abi, aga vähestes riikides nõutakse, et õpetaja abil peaks olema teatav kvalifikatsioon. Uuringud näitavad, et osa alusharidus- ja lapsehoiutöötajatel on „madal kvalifikatsioon“ nõue just õpetaja abidel ja tihti just nemad jäävad „nähtamatuks“, kuigi mõnes riigis moodustavad just nemad 40 – 50% lasteaia töötajatest (European Commission 2021 lk 30).

Soome alushariduses on seadusega sätestatud, et igal omavalitsusel on kohustus tagada lapsele alusharidus tema emakeeles – olgu selleks soome, rootsi või saami keel. Kui omavalitsus või omavalitsusliit on kakskeelne, tuleb pakkuda alusharidust mõlemas keeles, võimaldades lapsevanemal valida, kas laps saab alusharidust soome või rootsi keeles (Finlex 2018). Erinevalt sellest on Eesti alusharidus hiljuti täielikult üle mindud ainult eestikeelsele õppele, keskendudes ühe keele – eesti keele – omandamisele. Soomes on alushariduses töötavatel kasvatus-, õppe- ja hooldustöötajatel selged kvalifikatsiooninõuded: vähemalt kahel kolmandikul töötajatest peab olema õpetaja või sotsiaaltöötaja kvalifikatsioon, millest pooltel alushariduse õpetaja pädevus; ülejäänud personalilt, sealhulgas õpetaja abistelt, nõutakse lapsehoidja kvalifikatsiooni (Finlex 2018). Eestis jõustub õpetaja abi ehk abiõpetaja kvalifikatsiooninõue alates 2029. aastast.

Rootsis ei ole alusharidus lastele kohustuslik, kuid alates kuuendast eluaastast on eelkooliklass kõigile lastele kohustuslik ning tihedalt seotud koolisüsteemiga. Samas on kohalikul omavalitsusel kohustus pakkuda kõigile 1–5-aastastele lastele lasteaiakohta ning kuueaastastele vähemalt 15 tundi nädalas tasuta alusharidust (European Commission 2025). Rootsis, nagu ka Eestis, on suurenenud vajadus kvalifitseeritud personali järele. Saksamaal on õpetajatele kehtestatud ranged kvalifikatsiooninõuded: alushariduse õpetajaks saab kas kolmeaastase kutsekoolituse (tase 4) või nelja-aastase kõrghariduse (tase 6) kaudu. Lasteaia assistentidel peab olema vähemalt kaheaastane lapsehoidja väljaõpe (tase 3) (European

Commission 2023, lk 13). Eestis peab õpetaja abile olema omandatud lapsehoidja tase 4, mis saavutatakse ühe aasta jooksul. Sloveenias viivad tegevusi läbi bakalaureusekraadiga õpetajad, keda toetavad assistendid – nemad peavad omama kas keskharidust koos alushariduse spetsialiseerumisega või üldkeskharidust koos täiendava kutsekursusega (European Commission 2023, lk 14). Taanis töötab lasteaedades õpetajat abistav personal erinevate ametinimetuste all, näiteks assistentidena ja abiõpetajatena. Kuigi assistentidelt nõutakse pedagoogilist kutset, siis abiõpetajatele kvalifikatsiooninõuded puuduvad (European Commission 2023, lk 14). Samuti töötab Norras lasteaedades kahte tüüpi abipersonali: assistendid, kellelt nõutakse kutsehariduslikku ettevalmistust (tase 3), ja abiõpetajad, kellele ei ole kehtestatud miinimumkvalifikatsiooni (European Commission 2023, lk 14).

Euroopa riikides on õpetajat abistab personal lasteaedades tavapärane, aga kvalifikatsiooninõuded erinevad ja õppimise kestvuse aeg erineb vägagi suuresti. Kahes kolmandikust välja toodud riikidest töötavad õpetaja kõrval õpetaja abid, siis vähestes riikides nõutakse kvalifikatsiooni. Kuigi uuringud osutavad siiski kvalifikatsiooni vajalikkust kõikidel lastega töötavatel täiskasvanutel (European Commission 2021; 2023; 2025).

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Peetri Lasteaed – Põhikooli lasteaia õpetaja abi arusaamu kvalifikatsiooni nõudest ja kutse vajalikkusest, uurides, kuivõrd õpetaja abid tajuvad ametialase kvalifikatsiooni olulisust ning kutse omandamise tähtsust oma tööalase arengu ja ametipositsiooni jätkamise kontekstis.

Uurimusküsimusteks on seatud:

1. Millised on Peetri Lasteaed – Põhikooli lasteaia õpetaja abide arusaamad kvalifikatsiooni nõudest oma ametis ?
2. Millisel viisil on seadusemuudatus mõjutanud õpetaja abi igapäevatööd?
3. Kuidas hindavad õpetaja abid enda kompetentsust, et toetada rühmaõpetajat õppe- ja kasvatustegevustes?
4. Milliseid koolitusi on õpetaja abid läbinud, et omandada seadusandlusest tulenevalt vajalik kvalifikatsioon?

2.2. Uurimismeetodi põhjendus

Bakalaureusetöös kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit (Õunapuu 2014, lk 52), kuna see võimaldab põhjalikult analüüsida individuaalseid kogemusi, arvamusi ning mustreid, mis neist tekivad. Just selle meetodi abil saab paremini mõista, kuidas õpetaja abid tajuvad oma ametikoha kvalifikatsiooninõudeid ning kuidas nad suhestuvad alusharidusseaduse muudatustega. Kvalitatiivne lähenemine annab süvitsi teadmise õpetaja abi kogemustest ja subjektiivsetest seisukohtadest, pakkudes seeläbi paremaid ja sisukamaid vastuseid uurimisküsimustele.

Andmete kogumiseks on autor valinud poolstruktureeritud intervjuu meetodi, mis sisaldab eelnevalt ettevalmistatud avatud küsimusi. Avatud küsimused annavad vastajatele vabaduse väljendada oma arvamusi ja arutleda teemadel, mis puudutavad nende igapäevatööd, kvalifikatsiooni ja seadusmuudatuste mõju. See meetod on sobiv just sellise uurimuse jaoks, kus eesmärk on sügavuti mõista õpetaja abi arusaamu ja kogemusi.

2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus

Valimi moodustasid Peetri Lasteaed-Põhikooli 18 rühma õpetaja abi. Valimisse kuulusid kõik õpetaja abid, et tagada uurimistulemuste esinduslikkus ja võimaldada erinevate meeskondade kogemuste ning arvamuste võrdlemist. Õpetaja abid töötavad eri vanuserühmades ning nende töökogemus on varieeruv, mis aitab koguda mitmekesiseid ja terviklikke vaateid alusharidusseaduse muudatuste ning kvalifikatsiooninõuete kohta.

Uurimuses kasutati mugavusvalimit (Õunapuu 2014, lk 143), kuna uuringusse kaasati töötajad, kes töötavad uurijaga samas asutuses – Peetri Lasteaed-Põhikool. Kuigi plaaniti intervjuuerida kõiki kaheksateistkümmet õpetaja abi, õnnestus tegelikult läbi viia intervjuud viieteistkümmene osalejaga. Kolme õpetaja abiga intervjuud ei toimunud erinevatel põhjustel: üks oli haiguslehel, teine ei soovinud osaleda ning kolmandas rühmas puudus hetkel õpetaja abi.

Uurimuses osalenud õpetaja abid on vanuses 22 kuni 58 aastat, kusjuures vanuserühmas 40+ on enim vastajaid. Tööstaaž varieerub alla ühe aasta kuni 36 aastani. Kõige sagedamini esineb tööstaaži vahemik 4–8 aastat. Üks õpetaja abi on töötanud varasemalt rühmaõpetajana ja üks õpetaja abi on töötanud lastega pea 41. aastat, aga lasteaia kogemust on 8 aastata. Tabelist nr 1 (vt lisa 3) selgub, et õpetaja abide keskmine vanus on 46,2 aastat ning keskmine tööstaaž 8,1 aastat.

2.4 Andmekogumine ja andmeanalüüs

2.4.1 Uurimisprotseduur

Intervjuud viidi läbi aprillis 2025 Peetri Lasteaed-Põhikoolis. Intervjuud toimusid individuaalselt, ja toimumisajad lepiti abiõpetajatega kokku jooksvalt päeva jooksul, et tagada keskendumiseks sobiv hetk ning võimalus eemalduda rühmatööst. Intervjuu kestis keskmiselt 20–30 minutit. Sellest 5–10 minutit kulus intervjuuküsimustele vastamisele, ülejäänud aeg hõlmas sissejuhatust, teema tutvustamist ja vestluse kokkuvõtet.

Enne intervjuu alustamist tutvustas autor uuringu eesmärgi – miks uurimus läbi viiakse, kuidas intervjuu toimub ning kuidas tagatakse vastajate anonüümsus. Peale küsimustele vastamist tehti vajadusel täpsustusi ja vesteldi uurimisteemaga haakuvatel üldistel teemadel, mis olid küll olulised, kuid ei läinud töö analüüsitavasse materjali. Intervjuud salvestati, et

neid hiljem transkribeerida, ning vastajad kodeeriti numbriliselt (nt V1, V2 ... V15), et tagada anonüümsus.

Intervjuu küsimused koostas autor ise ning edastas need eelnevalt abiõpetajatele Eliis programmi kaudu koos alusharidusseaduse lingiga, et osalejatel oleks võimalus sisuga tutvuda. Intervjuude täpsed toimumisajad lepiti kokku jooksvalt päeva jooksul, intervjuueerimine toimus kahel päeval.

2.4.2 Andmeanalüüs

Intervjuudes kasutati poolstruktureeritud intervjuud 14 avatud küsimusega. Küsimused käsitlesid abiõpetajate: igapäevaseid tööülesandeid, osalemist õppe- ja kasvatustegevustes, valmisolekut töötada erivajadustega lastega, teadlikkust alushariduse seaduse muudatustest (2024), kvalifikatsiooni ja koolituskogemust, enesehinnangut kompetentsuse ja kvalifikatsiooninõuete osas.

Intervjuude andmed analüüsiti sisuanalüüsi meetodil (Õunapuu 2014, lk 182), et leida korduvad teemad ja mustrid, mis kajastavad abiõpetajate arusaamu ja kogemusi seoses kvalifikatsiooninõuetega.

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

3.1. Õpetaja abide arusaamad kvalifikatsiooninõudest oma ametikohal

Selles peatükis käsitletakse Peetri Lastead-Põhikool lasteaia õpetaja abi arusaamu kvalifikatsiooni vajalikkusest õpetaja abi ametikohal. Andmeid koguti viieteistkümnelt õpetaja abilt poolstruktureeritud individuaalsete intervjuude kaudu. Eesmärk oli mõista, kuidas õpetaja abid tajuvad kvalifikatsiooni ja kompetentsusnõuete kehtestamist oma töös, seoses 2024. aasta lõpus vastu võetud, kuid 1. septembril 2025 aastal jõustuva alusharidusseaduse muudatustega.

Õpetaja abid avaldasid enda arvamust, et kvalifikatsiooni nõue on vajalik, selle vajalikkust põhjendati erinevalt ja vastati enesekindlalt, et nõue on vajalik. Põhjendustest toodi välja, et kvalifikatsioon aitab tööle teadlikumalt läheneda, annab töötajale ametikohal enesekindlust ja vajalikke pedagoogilisi oskuseid. Mainitakse veel, et varasemalt võeti tööle sellele ametikohale inimesi, kes olid väga erineva taustaga ja oli märgata, et uuel töötajal jäi puudu teadmistest ja oskustest. Mõni vastaja rõhutas, et vastav kvalifikatsioon ja kompetentsus aitab paremini mõista laste toetamise vajalikkust ja abistab õpetaja abi lapse arengu toetamisel.

Kvalifikatsiooninõue on kindlasti vajalik, sest see võimaldab töötajatel pakkuda lastele parimat võimalikku hooldust ja kasvatust (V2,V5).

Kaks vastanut leidsid, et kvalifikatsiooni- ja kompetentsusenõue ei ole õpetaja ametikohal vajalik. Mõlema vastaja hinnangul peaks nõue kehtima vajaduspõhiselt: kui inimene on sellel ametikohal töötanud, ei peaks ta kvalifikatsiooninõuet täitma, kuid kui tööle asub uus töötaja mujalt valdkonnast, peaks kindlasti kvalifikatsiooninõue kehtima.

Koolituse vajadus sõltub inimesest, kuid ma usun, et kvalifikatsiooni omamine on kasulik, et olla teadlik ja valmis laste arendamise ja kasvatamise väljakutseteks (V2;V10).

Kahe vastaja arvates ei pea kvalifikatsiooninõue laienema neile, kes on juba pikka aega ametis töötanud ja omavad praktilist kogemust; nõue peaks kehtima pigem uutel tulijatel. Nende sõnul võiks kohustuslik koolitus lähtuda indiviidi eelnevast kogemusest ja motivatsioonist enesetäienduseks.

Vajadus oleks inimesele, kes alles tuleb lasteaeda tööl, kuid kogunud töötaja võib ise otsustada (V9;V15).

Üks vastajatest märkis, et kvalifikatsiooninõue ei ole üksnes formaalne kohustus, vaid aitab kaasa igapäevatöö korraldamisele. Tema hinnangul ühtlustab see õpetaja abi tegevusi ning tagab, et kõik rühmas töötavad täiskasvanud omavad ühiseid teadmisi pedagoogilistest põhimõtetest.

Mõne inimese jaoks võib kvalifikatsioon tunduda vähem vajalik, kuid see aitab kõigil töötajatel oma tööd professionaalselt teha ja tagada laste arengu toetamine (V5).

Kümme vastanut viieteistkümnest pidasid kvalifikatsiooni ja pedagoogilist kompetentsust õpetaja abi ametikohal vajalikuks. Kaks vastajat arvasid, et nõue ei ole vajalik kogunud töötajate puhul. Kolm vastajat ei osanud seisukohta võtta. Vastused varieerusid sisukuse poolest, kusjuures kriitilisemad vastused olid lühemad ja põhjendamata.

Viieteistkümnest vastanutest kaheksa hindasid end pädevaks igapäevaste tööülesannete täitmisel. Üheksa õpetaja abi märkis, et teadmised erivajadustega laste kaasamiseks on puudulikud ning selles valdkonnas vajatakse täiendavaid koolitusi. Kolm vastanutest tõid esile, et teadmisi omandatakse iseseisvalt või meeskonnalt õppides. Neli vastanut oli arvamusel, et pikaajaline kogemus annab piisava ettevalmistuse ja teadmised sellel ametikohal töötamiseks. Mitmed vastajad märkisid, et koolitusvõimalused ei ole õpetaja abidele alati kättesaadavad, tuues näiteks juhtumi, kus erivajadustega laste teemalisel koolitusel osalesid ainult rühmaõpetajad. Intervjuudes mainis viis vastajat, et koolitusvõimalused asutuses ei ole õpetaja abidele võrdselt kättesaadavad. Toodi välja juhtum, kus õpetajad osalesid aktiivsuse- ja tähelepanuhäirega lapse teemalisel koolitusel, kuid õpetaja abisid sellele koolitusele ei kaasatud.

Oleksin soovinud osaleda ATH-laps koolitusel, mis oli avatud õpetajatele, kuid õpetaja abisid sinna ei kaasatud (V6;V13).

Tunnen ennast kindlalt. Õpetaja abina pean end pädevaks oma igapäevaste tööülesannete täitmiseks (V2).

Üheksa õpetaja abi tõdesid, et nende praegune kvalifikatsioon koos varasema töökogemusega tagab enesekindluse ja pädevuse igapäevaste õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel. Nad kinnitavad, et omandatud teadmised ja oskused katavad täielikult neid

ülesandeid, mida nad igapäevaselt rühmaõpetaja kõrval täidavad. Kümme õpetaja abi rõhutas, et lisakoolitused on hädavajalikud, eelkõige erivajadustega laste toetamise oskustes. Abid märkisid, et haridustöös toimuvad pidevad muutused ning omandatud teadmisi tuleb regulaarselt värskendada.

Kindlasti peab veel juurde õppima ehk koolitustel osalema. Lapsed muutuvad ja pidevalt on vaja teadmisi värskendada (V2).

Kolm vastajat märkisid, et neil ei ole piisavalt võimalusi oma kvalifikatsioonile vastavaid oskusi rakendada. Nende sõnul koosneb igapäevatöö peamiselt toetavatest ja hoolduslikest ülesannetest. Kaks vastajat tõid välja, et suur laste ja täiskasvanute suhe rühmas piirab nende võimalusi pedagoogiliste tegevustega tegelemiseks.

Tegelikult väga ei hinda, sest ma teen endiselt igapäevaselt õpetaja abi kohustusi ehk koristan, toitlustan ja ei ole võimalik nii palju kasutada oma teadmisi ja oskusi. Lapsi on palju, inimesi on vähe (V2).

Kümme vastajat hindavad oma praegust kvalifikatsiooni piisavaks, siis kaksteist vastanut tunnevad vajadust täiendkoolituste järele. Need tulemused näitavad, et kuigi enamus õpetaja abisid tunneb end oma praeguste teadmistega pädevana, on esindatud tugev soov süsteemsemate ja võrdselt kättesaadavate täiendõppe võimaluste järele – eriti seoses erivajadustega laste toetamise oskustega. Lisaks mainiti, et lapsevanemate ootused lasteasutuse personali kvalifikatsioonile on kõrged. Nagu arsti puhul eeldatakse vastavat haridust, ootavad lapsevanemad, et lastega tegelevad spetsialistid oleksid teadlikud, usaldusväärsed ja professionaalsed.

Intervjuul uuriti abiõpetajatelt, kas nad on uue alushariduse seaduses toimunud muudatusega tutvunud, mis puudutavad nende ametikohta ja seadusi. Kaks vastajat olid tutvunud alushariduse uue seadusega ja selle läbi töötanud. Neli vastajat olid muudatustest kuulnud koolitustel, kus nad omandasid vajaliku kvalifikatsiooni. Üks vastaja sai teavet otseselt oma juhilt ning kolm vastajat olid muudatustest kuulnud põgusalt või pinnapealselt. Neli vastajat kinnitasid, et neil puudub teadlikkus seadusemuudatustest ning üks vastaja oskas nimetada põhimuutusi, kuid ei olnud oma teadmistes kindel. Mitmed vastajad tõid esile vajaduse juhtkonna selgema toetuse ja kaasamise järele muudatuste elluviimisel. Uute kvalifikatsiooninõuete kohta tunnetati ebapiisavat teavitust ja vähest selgitustööd, mis tekitas ärevust ja segadust.

Olen lugenud läbi alushariduse uue seaduse (V1;V6).

...nii palju kui ma koolitustel olen käinud näiteks Tartus, siis arvan, et olen kursis sellega (V15).

Osalesin koolitusel ja seal meile pisut sellest räägiti. Ise ma pole sellega tutvunud (V2;V12).

Kui õpetaja abide käest küsiti, kas nad soovivad jätkata tööd lasteaias olukorras, kus tuleb omandada nõutav kvalifikatsioon ja täita senisest laiemat tööülesannete ringi, vastas kaheksa õpetaja abi, et nad soovivad kindlasti jätkata oma ametikohal. Nende seas oli neid, kellele töö lasteaias väga meeldib ning kes tunnevad end selles ametis hästi. Kuus vastajat olid vastamisel ebakindlad ning väljendasid, et sooviksid enne otsuse tegemist näha, millised muutused tegelikkuses aset leiavad ja kuidas need igapäevast tööd mõjutavad. Kolm vastajat on kaalunud töölt lahkumist või tunnevad, et ametikohal jätkamine on tingitud mitmetest asjaoludest, nagu töökoormuse suurenemine, palgatingimused või täiendavate nõudmiste rakendumine, mille tõttu võib otsus sõltuda tulevases olukorrast.

Soovin oma tööd jätkata, kuid ainult juhul, kui tööülesannete maht ei kasva üle mõistuse. Kui pean samal ajal tagama rühma korrashoiu, toetama õpetajat õppetegevustes ning märkama iga lapse arenguvajadusi, siis peab see kajastuma ka palgas ja meeskonna tugevuses. Inimvõimel on piirid
(V1)

Ma soovin oma ametikohal jätkata, aga tahaksin rohkem kasutada oma teadmisi ja oskusi laste arengu toetamisel. Tahan olla enam kui lihtsalt rühma korrastaja – soovin olla pedagoogiline partner (V2).

Ma ei saa veel kindlalt vastata, kas jätkan sellel ametikohal. Soovin kõigepealt ise kogeda, millised muutused reaalselt kaasa tuuakse, ja alles siis saan otsustada, kas need sobivad mulle (V3).

Enamik vastanutest (üle poole) soovivad oma ametikohal jätkata, kuid mitmed neist teevad seda tingimusel, et töökoormus ei suureneks liigselt ja töötingimused oleksid toetavad (nt tugiisik erivajadusega lapsele, õiglane palk, võimalus rakendada oskusi). Kolm vastajat väljendavad selgelt, et ei soovi jätkata, kui töökoormus suureneb või muutub ebaõiglaseks võrreldes palgaga. Mitmed vastajad on kahtleval seisukohal ja sooviksid otsustada alles pärast muudatuste tegelikku jõustumist, rõhutades vajadust praktilise kogemuse järgi. Üldine hoiak näitab, et kuigi töö lasteaias meeldib, on tööülesannete kasv ja õiglane tasustamine otsustavad tegurid töö jätkamise osas.

Kaheksa vastajat kinnitasid, et soovivad jätkata õpetaja abi ametikohal. Kuus vastajat olid otsuse suhtes ebakindlad ning soovisid enne lõpliku otsuse tegemist näha, kuidas

muudatused ellu rakenduvad. Kolm vastajat on mõelnud töölt lahkumisele või kaalusid töö jätkamist sellel ametikohal kriitiliselt. Kaks neist nimetasid võimaliku alternatiivina tööle asumist lastehoidu või era lapsehoidjana.

Kui tööülesandeid järjest lisandub, aga töötasu ei muutu, siis tekib väsimus ja rahulolematuus.

Sellisel juhul ei soovi paljud abiõpetajad oma ametikohal jätkata (V5).

Soovin jätkata tööd õpetaja abina, kuid ainult juhul, kui töökoormus jääb mõistlikuks, rühmas on piisavalt täiskasvanuid ja iga lapse arengu toetamiseks on loodud sobivad tingimused (V7).

Tahaksin küll jätkata tööd abiõpetajana, aga soovin ka rohkem panustada laste arengu toetamisse, mitte jääda ainult korrashoiu ja abistavate ülesannete tasandile (V2).

Üks vastaja kaalub tõsiselt haridussüsteemist lahkumist töökoormuse suurenemise tõttu. Kolm vastajat kaaluvad töötamist lapsehoidjana või teenusepakkujana (era lapsehoidja, lastehoid). Kuus vastajat ei soovi vastata või ei ole otsustanud tuleviku suhtes. Kaheksa vastajat soovivad jätkata õpetaja abi ametikohal.

3.2 Seadusemuudatuse mõju abiõpetajate igapäeva tööülesannetes

Intervjuudes selgus, et alusharidusseaduse (2024) muudatused, mis jõustuvad 1. septembril 2025, ei ole veel mõjutanud õpetaja abi igapäevatööd, kuna seadus pole jõustunud ja töökorralduses pole sisemisi muudatusi tehtud. 12 õpetaja abi kinnitasid, et nende tööülesanded ja vastutus rühmas on jäänud samaks. Üks vastaja väljendas muret, et kui jätkub tema rühmas sama töökorraldus (üks õpetaja terve pika päeva ja õpetaja abi) ja lisanduvad seadusest tulenevad lisa tööülesanded, siis on ta arvamusel, et tema töökoormus kasvab hüppeliselt ja võib lõppeda läbipõlemisega. Üks õpetaja abi toob esile, et tema tööülesanded pole muutunud ja kui peaksid isegi muutuma, siis tema ei tunne hirmu muutuste ees, sest tunnetab meeskonna toetust ja koostöiselt leitakse kõigele lahendus.

Praegu tööülesannetes ei ole midagi muutunud, maja siseselt ei ole muudatusi veel toimunud ja tööülesanded pole muutunud (V2).

Hirm on väga suur, sest... abiõpetajale lisatakse palju lisakohustusi ja töökoormus kahekordistub... tekib läbipõlemine ja töölt lahkumine (V1).

Minu rühmas on väga hea meeskond, ma aitan alati, kui nad midagi küsivad... meil on väga hästi toimiv ja teistmoodi rühm (V10).

Uuriti õpetaja abide tööülesannete kohta, millega nad igapäevaselt kokku puutuvad. Intervjuul selgus, et õpetaja abide igapäeva töö on väga vastutusrikas ja mitmekesine. Kui õpetaja abid hakkavad nimetama enda tööülesandeid, siis peamiseks tegevusteks loendatakse, toidu rühma toomist, serveerimist, nõude pesemist, laste riietamist ja rühma korrashoidu ehk koristamist. Nimetatakse õpetaja abistamist õppetegevustes, rühmas distsipliini hoidmist, laste juhendamist igapäeva tegevustes ja laste kuulamist. Mitmed õpetaja abid rõhutasid, et kuigi nende igapäeva peamisi tööülesandeid on koristamine, siis nad tõid välja, et lastega tegelemine ja nende heaolu tagamine on ikkagi peamine ülesanne. Enamus õpetaja abisid ei suutnud koheselt loetleda kõiki enda tööülesandeid ja peamiselt jäid vastused napsõnalisteks, aga üks vastanu soovis võtta aega, et nimetada kõik tööülesanded, millega ametikohal kokku puututakse.

Kui õpetaja viib läbi kunstitegevusi ja õpetaja kaasab tegevusse mõned lapsed, tegelen teiste vabamängus olevate laste järel valve teostamisega (V1).

Oluline on, et lapsed oleksid rõõmsad ja tunneksid end rühmas hästi – mängin lastega, kuulan neid, lähen nende juurde, vaatan, kas neil on tegevused olemas (V13).

Hiljem sain alles aru, et tähtsam on tegeleda lastega kui koristada – see koristamine on nüüd jäänud tahaplaanile (V6).

Õpetaja abide peamised igapäevased tööülesanded hõlmavad laste toitlustamist (toidu toomine rühma, serveerimine, toidunõude pesu), rühmaruumi ja tualettruumide koristamist (põrandate pesu, tolmu pühkimine, mänguasjade puhastamine) ning laste abistamist igapäevastes tegevustes nagu riietumine, õppetegevustes osalemine ja laste jälgimine nii toas kui õues. Paljud abid osalevad ka hommikuringides, tagavad korra ja distsipliini ning toetavad õpetajat õppetegevuste läbiviimisel. Lisaks on töö osa voodipesu vahetamine ning märgade riiete kuivama panemine ja liiva eemaldamine rühmaruumist. Lastega suhtlemine, nende kuulamine ja mängudes osalemine on samuti olulised tööülesanded, mis nõuavad tähelepanu ja paindlikkust päeva jooksul. Samuti nähtub vastustest vajadus lasteaias siseseks teavitustööks ja muudatuste paremini põhjendamiseks, et suurendada töötajate kaasatust ja motivatsiooni.

3.3 Abiõpetajate hinnang oma kompetentsusele rühmaõpetaja toetamiseks

Õpetaja abid tunnevad end pädevana rühmaõpetaja toetajatena õppe- ja kasvatustegevustes. Kaksteist õpetaja abi osaleb aktiivselt erinevates tegevustes, näiteks hommikuringis,

juhendades lapsi nii individuaalselt kui ka gruppides. Kolm õpetaja abi vastutab peamiselt kunstitegevuste korraldamise eest ning lisaks abistavad õppetegevuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Kolm õpetaja abi tõid esile, et nende roll on paindlik ja sõltub rühmaõpetaja vajadustest, vajadusel tehakse kokkulepped, millistes tegevustes abi osutatakse. Rühmade erinevusi arvestades varieeruvad ka lahendused õpetaja abi kaasamiseks õppe- ja kasvatustegevustesse. Intervjuude põhjal ilmnas, et õpetaja abidel on soov ja valmisolek võtta suuremat vastutust laste arengu toetamisel. Samas ei toeta nende igapäevane töökorraldus alati sellist rolli. Tööülesanded on sageli abistava ja korrastava iseloomuga, mistõttu ei rakendata täielikult nende olemasolevaid teadmisi ja oskusi.

... osalen igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevustes, juhendades lapsi individuaalselt ning väikestes gruppides (V13).

Kunstitegevused on sageli minu teha. Õpetaja usaldab mind sellega ja meil on hea koostöö – tean täpselt, mida ja kuidas teha (V11).

Meil ei ole otseselt kokkulepitud, et ma pean alati mõnes kindlas õppetegevuses osalema, aga üldiselt kujuneb see nii, kuidas parasjagu vajadus on või kuidas õpetajaga kokku lepime (V4).

Seitse õpetaja abi vastasid, et nad osalevad aktiivselt hommikuringides, kunstitegevustes, laste juhendamises ja toetamisel ning aitavad õppetegevuste ettevalmistamisel ja lõpetamisel. Viis õpetaja abi märkisid, et abistavad õpetajat peamiselt siis, kui rühmaõpetaja seda palub või kui tegevused seda nõuavad. Kolm õpetaja abi tõi välja, et nad ei osale üldiselt õppetegevustes, põhjenduseks toodi, kas rühmaõpetajate iseseisvuse või rühmasiseste kokkulepete tõttu. Õpetaja abi roll õppeprotsessis on väga varieeruv, sõltudes rühma toimimisest, laste vanusest ja õpetaja ootustest. Kunstitegevustes on enim õpetaja abide poolt võetud vastutuselaks. Pooled vastanutest osalevad spontaanselt, ilma konkreetse juhendamisetä, toetudes isiklikule initsiatiivile ja tähelepanekutele rühma vajadustest. Õpetaja abid juhendavad ja suunavad lapsi aktiivselt igapäevaselt ilma ametliku õpetamisrollita, näidates üles suurt hoolivust ja pühendumust laste arengu toetamisel.

Kui uuriti õpetaja abidelt, kas nad tunnevad, et neil on piisavalt teadmisi erivajadusega lapse kaasamiseks ja rühmaõpetajat toetada igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevustes, siis vastustes joonistub välja järgmine. Õpetaja abid tunnevad, et nende teadmised erivajadusega lapse kaasamiseks õppe- ja kasvatustegevustesse on kas piiratud või tunnevad vajadust koolituse järele. Vastanute seas leidis õpetaja abid, kes tundsid end enesekindlalt ning pidasid enda kvalifikatsiooni ja kompetentsusest piisavaks ehk neil on vajalikud oskused

olemas. Intervjuul toodi korduvalt välja, et nende rühmas hetkel erivajadusega lapsi ei ole, aga olid kindlalt arvamusel, et kui nende rühmaga peaks erivajadusega lapsi liituma, siis vajaksid nad täiendavaid koolitusi. Õpetaja abid mõistavad enda rolli, et kaasata rühmas õppe- ja kasvatustegevustesse erivajadusega last ning peavad tähtsaks olla paremini ettevalmistunud lapse liitumiseks rühmaga. Intervjuudes toodi esile elukestva õppe ja enesetäiendamise vajadus, rõhutades, et kaasaegne õpetaja abi peab olema valmis pidevaks arenguks ja oma kompetentsi tõendamiseks.

Kindlasti ma saaks hakkama erivajadusega lapse kaasamisega õppe- ja kasvatustegevustesse, aga kindlasti oleks vaja veel koolitusi ning teadmisi, et sellise lapse arengut rühmas toetada (V7).

Ei ole, nende teadmiste omandamiseks oleks vaja koolitust (V12).

Viieteistkümnest õpetaja abist kaksteist märkis, et nende teadmised erivajadustega laste kaasamise osas on piiratud ning nad tunnevad vajadust täiendava koolituse järele. Kolm vastanut olid oma teadmistes ja oskustes kindlad ning tundsid end pädevana rühmaõpetaja toetamisel ning erivajadustega laste kaasamisel. Üks õpetaja abi ei soovinud vastata, et ta sellega hakkama ei saaks, aga vastuses on tunda ebakindlust. Enamik õpetaja abisid tunnetab vajadust täiendavate koolituste järele, et tõhusamalt kaasata erivajadustega lapsi õppe- ja kasvatustegevustesse. Mõned õpetaja abid tunnevad end pädevana erivajadustega laste toetamisel, kuid tunnistavad, et keerulisemate juhtumite korral vajavad nad lisateadmisi. Õpetaja abid rõhutavad, et erivajadustega laste kaasamine nõuab meeskonnatööd ja pidevat professionaalset arengut, et tagada kõigi laste edukas osalemine rühma tegevustes.

Kui õpetaja abide käest uuriti, kas neil on igapäevaselt piisavalt aega panustamiseks õppe- ja kasvatustegevustesse, selgus, et suur osa neist sooviks rohkem osaleda, kuid selleks ei pruugi alati piisavalt aega olla. Vastustest ilmnes ka, et rühmades tunnevad õpetaja abid puudust kolmandast meeskonnaliikmest, kuna kõigi ülesannete täitmine ühe või kahe inimesega on ebarealistlik. Samas rõhutati, et rühmades toimub koostöö rühmaõpetajaga, et leida tööülesannete täitmiseks sobiv aeg, mis võimaldab õpetaja abil kõiki ülesandeid siiski täita. Oluline oli õpetaja abi hea planeerimisoskus, mis aitab tööülesandeid tõhusalt korraldada ning annab piisava vabaduse ja sujuvuse osalemiseks õppe- ja kasvatustegevustes. Paljud õpetaja abid peavad prioriteediks lastega tegelemist ning planeerivad koristamise ajale, mil lapsed rühmast puuduvad. Õpetaja abid tõid välja, et koristamist teostatakse sageli siis, kui lapsed on rühmaõpetajaga muusika- ja liikumistegevustes või viibivad õues. Mõnel päeval ei õnnestu koristamist üldse teha, eriti

kui rühmas on palju aktiivseid lapsi ja kohal käib maksimaalne 20 last — siis keskendub õpetaja abi täielikult laste toetamisele ning koristab pigem päevadel, mil lapsi vähem on. Üldiselt olid vastajad arvamusel, et rühmad on puhtad, kuid mõned ülesanded tehakse kiirelt ja vahel kiirustades.

Planeerin koos õpetajaga päeva nii, et ka õppe- ja kasvatustegevusteks jääks piisavalt aega. Kui koostöö on sujuv ja päevaplaan paigas, on kergem tasakaalustada põhitegevusi ja lisaprojekte (V4).

Suure töökoormuse tõttu jäävad õpitegevused sageli tahaplaanile. Rutiinsed ülesanded (nagu riietamine ja söögi serveerimine) võtavad suurema osa päevast, nii et lisategevustele aega ei jagu (V1).

Kõik sõltub päevast ja olukorrast: rahulikumatel päevadel saab tegevusi õppetööga paremini ühendada, ent kiirematel päevadel tuleb põhieesmärkidele keskenduda. Sellest tulenevalt oleneb mu panus õppe- ja kasvatustegevustesse sageli konkreetsetest rühma tingimustest (V10).

Viis õpetaja abi vastasid, et neil on igapäevaselt aega, et piisavalt panustada õppe- ja kasvatustegevustesse. Kaheksa õpetaja abi vastas, et neil ei ole piisavalt aega ja kaks vastanut vastasid, et kõik lasteaia päevad pole sarnased ja piisavaks panustamiseks ei ole pruugi aega jääda.

3.4 Õpetaja abide kvalifikatsioonitaseme hetkeolukord

Viieteistkümnest intervjuul osalenud õpetaja abist kaheksal on olemas vajalik kvalifikatsioon ja kompetentsus. Kolm abi on läbinud lapsehoidja tase 4 kursuse ning üks hetkel omandab lapsehoidja tase 4-ja ja teised on osalenud erinevatel koolitustel, mis andsid neile vajaliku pedagoogilise kompetentsuse. Seitse õpetaja abi pole end veel jõudnud koolitada, aga kui intervjuul said teada, et nõue on olemas, siis plaanivad minna enda koolitama ja vajalikku kompetentsust omandama. Üks töötaja sooviks õppima minna teist eriala ja tema oli arvamusel, et tema ei sooviks vastava eriala kvalifikatsiooni omandamiseks end koolitada.

Kui õpetaja abi käest uuriti, kuidas nad hindavad koolituse vajalikkust oma ametikohal töötamiseks, said sellele küsimusele vastata peamiselt need abiõpetajad, kes on osalenud kvalifikatsiooni andval koolitusel. Enamik vastanutest pidas koolitusi vajalikuks. Õpetaja abid kirjeldasid tänapäeva lapsi ning rõhutasid, et eritoega laste arengu toetamiseks on vaja üha ajakohasemaid teadmisi ja oskusi. Mainitakse vestlusel, et isegi kui oled töötanud selle

ametil mitmekümneid aastad, siis on koolitused ja enda teadmiste arendamine vajalik. Õpetaja abid kiidavad koolitustel saadus teadmisi ja väärtuslikku teooriat, mis annab neile paremad teadmised kuidas toetada erivanuses lapsi ja erinevaid olukord lahendada. Pikema töökogemusega õpetaja abi tõid välja, et töötajad kes alles alustavad sellel ametikohal, siis nende puhul peeti koolitusi väga vajalikuks. Mõningad abid, kes on pikemalt töötanud juba selle ametil olid arvamusel, et nad ei omandanud koolitustel midagi uut vaid värskendasid enda teadmisi. Üks vastaja tõi välja, et tema ootused koolitusele oli kuulda praktilisi näiteid, mida seostada enda ametiga, aga neid ei olnud kahjuks. Koolitusvajadus tuli vastustest korduvana välja. Õpetaja abid märkisid, et vajavad rohkem teadmisi meeskonnatööst, ajaplaneerimisest ning praktilisi oskusi laste arengu toetamiseks.

Jah, olen saanud vajaliku kvalifikatsiooni – lõpetasin Tartu Ülikooli pedagoogilise kompetentsi baaskursuse, mis oli suunatud koolieelse lasteasutuse abiõpetajatele. See andis mulle väga hea ettevalmistuse tööks lasteaias (V2).

Hetkel omandan lapsehoidja tase 4 kutset. Usun, et kui koolitus on lõpetatud, saan tööks vajaliku pädevuse ja kindluse (V5).

Ma ei ole veel saanud vajalikku kvalifikatsiooni, kuid olen osalenud mitmetel lühematel koolitustel. Kui mul on selleks võimalus, soovin kindlasti end tulevikus koolitada, et vastata kõigile nõuetele (V5).

Viiel vastajal hetkel kvalifikatsioon puudub ning üks õpetaja abi teatas, et on sügisel vastavale koolitusele end juba kirja pannud. Kahel õpetaja abil on olemas lapsehoidja tase 4, kuid kuna nende koolituste kehtivusaeg on ainult viis aastat, siis otseselt neil puudub kehtiv kvalifikatsioon. Kui nimeliselt välja tuua vajalikud kvalifikatsioonid, siis läbitud koolitused hõlmavad erinevaid asutusi ja kursuseid: Tallinna Pedagoogikakool – alushariduse õpetaja amet, Tartu Ülikooli õpetaja abi kursus, Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli lapsehoidja tase 4, kaks lapsehoidja taset 4 (kehtivus möödunud), Tartu Ülikooli pedagoogilise kompetentsi baaskursus koolieelse lasteasutuse abiõpetajale ning Tallinna Ülikooli pooleaastane abiõpetajate koolitus.

Õpetaja abid tõid välja, milliseid oskusi nad koolitustel omandasid ja mida vajavad oma ametikohal. Vastustest selgus, et koolitused andsid neile kinnitust, et nad on siiani õigesti tegutsenud, ning tõstsid teadlikkust ametikohal nõutavatest tegevustest. Kahel korral rõhutati esmaabi koolituse olulisust, kuna õpetaja abidel peavad olema teadmised, kuidas anda esmaabi erinevates olukordades. Kuigi osaletud koolitused ei anna alati vajaliku kvalifikatsiooni, peetakse neid vajalikuks teadlikuma töö tagamiseks lasteaias.

Jah, kindlasti on koolitust vaja. Lapsed ja nende vajadused on aastatega palju muutunud, see töö eeldab pidevat enesetäiendamist (V2).

Koolitusel sain palju teadmisi, kuidas erinevas vanuses lapsi paremini toetada. Tunnen, et see on väga vajalik, et oma tööd teadlikult ja professionaalselt teha (V5).

*Mina olen lasteaias juba aastaid töötanud, nii et koolitusel oli minu jaoks pigem kordamine (V15).
Oleksin oodanud rohkem praktilisi näiteid (V14).*

Seitse õpetaja abi vastas, et koolitused olid vajalikud või väga vajalikud. Üks vastaja toob välja, et ta on töötanud lasteaias sellel ametikohal ja tunnistab, et koolitusel ei omandanud ta uusi teadmisi vaid kordas olemas olevaid teadmisi. Seitse õpetaja abi sellele küsimusele ei vastanud, sest nemad pole veel läbinud vajalikke koolitusi ja neil ei olnud võimalik küsimusele vastata.

ARUTELU JA JÄRELDUSED

Esimese uurimisküsimusega taheti teada, et milline on Peetri Lastead-Põhikool õpetaja arusaam kvalifikatsioonist ja kompetentsuse vajalikkust nende ametikohal. Intervjuude põhjal selgus, et enamik õpetaja abid peab oma ametikohal vastava kvalifikatsiooni omamist vajalikuks. Vastustest tuli esile, et kvalifikatsioon tagab vajalike teadmiste ja oskuste olemasolu ning aitab paremini toetada laste arengut ja õppeprotsessi. Samas leidis ka õpetaja abid, kes pidasid kvalifikatsiooni nõuet mitte tingimata kohustuslikuks, eriti juhul, kui töötajal on pikaajaline praktiline töökogemus sama ametikoha täitmisel. Mõned vastajad tõid välja, et kogemus ja praktiline oskus võivad asendada formaalset kvalifikatsiooni. Toodi välja, et kvalifikatsioon peaks olema ajakohane ja vastama tänapäevaste laste vajadustele ning lasteasutuse nõudmistele (Vinter 2017 lk 14).

Mitmed õpetaja abid kinnitasid, et kvalifikatsiooninõue on vajalik, kuna see suurendab enesekindlust töökohal ning toetab igapäevaste tööülesannete täitmist. Kvalifikatsiooninõuete järgimist reguleerivad Alusharidusseadus (2024) ja Euroopa Komisjoni suunised (2021). Kompetentsi vajalikkust ei seostatud rühma korrashoiu ehk koristamisega, vaid eelkõige lapse mitmekülgse arengu toetamisega igapäevastes õppe- ja kasvatustegevustes. Rühmaruumi koristamine ei nõua kvalifikatsiooni, kuid lastega töötamine ning õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimine eeldavad vastavat pädevust.

Õpetaja abid olid arusaamal, et nõue peaks kehtima pigem inimesele, kes alles asuvad tööle sellele ametikohale ja need õpetaja abid, kes juba töötavad pikalt sellel ametikohal, siis neile ei nähtud vajadust seda nõuet täita. Kokkuvõtlikult olid kõik õpetaja abid arvamusest, et koolitused on vajalikud, et omandada baastadmised ja oskused, mis on sellel ametikohal vajalikud. Õpetaja abide arvamused viitavad sellele, et arusaam kvalifikatsioonist on tihedalt seotud töötausta, individuaalse kogemuse ja tööpraktikaga. Õpetaja abid, kes olid pikemalt töötanud sellel ametikohal olid arvamusest, et neil on juba olemas vajalikud teadmised ja oskused, et täita enda tööülesandeid ilma kvalifikatsioonita, sest neil on olemas praktilised kogemused. Alusharidusseaduses on olemas nõue, et kui inimene kandideerib vabale õpetaja abi ametikohale, siis peab inimesel olema juba vastav kvalifikatsioon ja õpetaja abid, kes sellel ametikohal hetkel töötavad on aega end koolitada aastani 2029 (Alusharidusseadus 2024).

Kvalifikatsiooni ja kompetentsuse nõue võeti vastu alushariduse seaduses detsember 2024 aastal ja jõustub 1. september 2025 aastal ning paljud õpetaja abid ei ole veel jõudnud seaduses tehtud muudatustega tutvuda, aga leidis ka neid, kes olid sellest kuulnud ainult põgusalt ja oli ka neid, kes olid selle läbi lugenud ning kõigega tutvunud. Pooltel uuringus osalenud õpetaja abidel oli olemas vastav kvalifikatsioon või kompetents, mis seadusest tulenevalt nõudele vastaks. Kaks õpetaja abi oli varem sellest nõudest kuulnud, aga ei teadnud, et neil on vajaliku kvalifikatsiooni või kompetentsi omandamiseks aega kuni 2029 aasta 31.augustini (Alusharidusseadus 2024). Kõik õpetaja abid olid arvamusel, et kui seadusest tulenevalt neil selline kvalifikatsioon peab olema, siis nad kindlasti panevad end kirja sobivatele koolitustele ja omandavad vastava kompetentsi (Alusharidusseadus 2024).

Alusharidusseaduses (2024) sätestatud lasteaia õpetaja abile kvalifikatsiooninõuded toovad selgelt esile kaks pädevuse valikut:

- keskharidus ja lapsehoidja kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele,
- keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid ning eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele.

Riiklikus õppekavas (2008) ja alusharidus seaduses (2024) on sätestatud, et õpetaja ja õpetaja abi põhiülesanne on toetada iga lapse arengut ja alushariduse omandamist. Uuringust ilmneb aga, et mitmed abid tunnevad, et nende peamine tööülesanne on rühma korrashoid ja toitlustus, mitte õppe- ja kasvatustegevustes osalemine. Üks õpetaja abi tõi esile, et tal on olemas vajalik kvalifikatsioon, kuid tal ei ole võimalus oma oskusi ja teadmisi rakendada, kuna põhifookus on ikkagi rühma korrashoiul ja puudub piisav aeg, et panustada õppe- ja kasvatustegevustesse, lisades juurde, et üks inimene rühmas on puudu. Õpetaja abi roll ja töö sisu sõltub suuresti rühma meeskonna koostööstilisest, laste vanusest ja nende enda initsiatiivist. Kvalifikatsioon ükski ei taga, et õpetaja abi saab pädevalt ja järjepidevalt osaleda õppetegevustes, asutuses on vaja kokku leppida selgem rollijaotus, tööülesannete planeerimine ja meeskonnatöö toetamine. Õppe- ja kasvatustegevustes osalemise aktiivsus varieerub. Leidub õpetaja abid, kes on passiivsed osalejad õppetegevustes, leidub neid, kes panustavad aktiivselt, ja vastustest selgus, et enamustel on eriti aktiivne roll kunstitegevustes osalemisel ehk laste juhendamisel selles tegevuses. Vastustest selgus, et õpetaja abid, kes igapäevaselt vaatlevad ja märkavad ise laste juhendamise vajadust ning sekkuvad ilma õpetaja korralduseta.

Uuringu tulemused näitavad, et õpetaja abid suhtuvad kavandatavatesse muudatusesse oma ametikohal teatud määral ebakindluse ja ettevaatlikkusega. Kuigi üle poole vastanutest (8 osalejat) soovis oma senisel ametikohal jätkata, on seda soovitud tingimusel, et töökoormus ei suurene ülemäära ja et töötingimused jäävad mõistlikuks ning toetavaks. Kuus vastajat olid oma otsustes ebakindlad ja vajavad täiendavat kogemust või infot, enne kui saavad teha lõpliku otsuse. Kolm vastajat väljendasid selgelt, et ei soovi uues olukorras tööle jääda või suhtuvad oma jätkamise väga kriitiliselt. Vastustest ilmnes, et töö jätkamine sõltub eeskätt kolmest peamisest tegurist: töökoormuse ja palga tasakaal – kui tööülesandeid lisandub, kuid palgatõus puudub, tekib rahulolematust ning kaalutakse lahkumist. Lisaks selgus, et haridussektorist lahkumine ei pruugi tähendada loobumist lastega töötamisest. Kolm vastajat nimetasid võimaliku alternatiivina töötamist lastehoius või era lapsehoidjana. See viitab sellele, et kuigi institutsionaalne haridussüsteem võib tekitada rahulolematust, jääb motivatsioon lastega tegeleda paljudele siiski alles. Samuti on oluline märkida, et kuus vastajat olid ebakindlad ning kas ei soovinud vastata või rõhutasid, et soovivad muudatusi esmalt praktikas näha, enne kui otsuse langetavad. Selline ettevaatlikkus peegeldab, et muudatusi tajutakse ebapiisavalt selgitatu või kaootilisena ning inimesed vajavad turvatunnet ja kindlust, et uus süsteem toetab neid, mitte ei too lisastressi.

Uurimuses ilmnes seaduspärasus: mida rohkem on õpetaja abil teadmisi omandanud, seda teadlikumaks on nad saanud ka oma arenguvajadustest ja märgatakse teadmistes puudujääke ning tunnetatakse vajadust pideva professionaalse arengu järele. Selline teadmine, annab meile tagasisidet, et kui õpetaja abide professionaalne identiteet saab selgemaks ja eneseanalüüs põhjalikumaks, siis ollakse parem, edukam ja pühendunum oma igapäevatöös. Kuigi seadus eeldab õpetaja abilt aktiivset osalust lapse arengu toetamisel ja õpetaja abistamist õppe- ja kasvatustöös, ei võimalda töökorraldus sageli abidel enda oskusi ja teadmisi rakendada. Paljud õpetaja abid tõdesid, et nende igapäevatöös on põhirõhk endiselt rühma korrashoiul ja toitlustamisel. Aja leidmine lapse arengu toetamiseks jääb nappide ressursside tõttu tahaplaanile. Mitmed õpetaja abid tõid välja, et koristustöid tehakse sageli ajal, mil lapsed viibivad õues, kuid sellega rikutakse täiskasvanu ja lapse suhtarvu nõuet (Alushariduse seadus, 2024), mis seab ohtu laste turvalisuse.

Teises uurimisküsimusega taheti teada, millisel viisil on seadusmuudatus mõjutanud õpetaja abide igapäevatööd. Uuringu tulemused näitavad, et õpetaja abide igapäevatöös ei ole alusharidusseaduse muudatused (vastu võetud detsembris 2024, jõustuvad 1. septembril 2025) veel praktiliselt väljendunud. Enamik vastanutest tõdesid, et tööülesanded on jäänud

endiseks ning töökorraldus ei ole asutuses veel muutunud. Siiski ilmnes vastustest, et õpetaja abid juba täidavad mitmeid ülesandeid, mis uues seaduses neile ametlikult määratakse, näiteks õpetaja toetamine õppe- ja kasvatustegevustes ning lapse arengu jälgimine. Seega võib järeldada, et seadus pigem formaliseerib senist praktikat kui muudab selle olemust. Samas tuli selgelt esile ka ebakindlus ja mure seoses tulevikuga. Üksikud vastajad väljendasid kartust töökoormuse olulise suurenemise ees, eriti kahe õpetaja süsteemi rakendumisel, kus osa abiõpetaja ülesannetest võib hakata kattuma õpetaja tööga. See võib viia läbipõlemiseni või lahkumiseni haridussüsteemist, kui puudub selge tööjaotus ning toetavad struktuurid. Vastustest ilmnes, et töö sisu ja vastutus sõltuvad suurel määral ka rühma meeskonnatööst ning tööjaotuse kokkulepetest, mistõttu muutuste mõju võib olla asutustes erinev. Üldjoontes võib öelda, et õpetaja abid tajuvad seadusmuudatust pigem kui formaalset kinnitust oma senistele ülesannetele, kuid ootavad selgust ja tuge rakendusfaasis, et vältida ebavõrdsust tööjaotuses ja liigsest koormusest tulenevat rahulolematust.

Kolmanda uurimusküsimusega taheti teada, kuidas hindavad õpetaja abid enda kompetentsust, et toetada rühmaõpetajat õppe- ja kasvatustegevustes. Uuringu põhjal ilmneb, et õpetaja abide enesehinnang oma kompetentsusele on tihedalt seotud nende varasema koolituskogemusega. Need abid, kes on läbinud lapsehoidja kutseõppe (tase 4), tunnevad end pädevatena ning väljendavad enesekindlust igapäevastes tööülesannetes. Nad tõid välja, et omandatud teadmised ja praktilised oskused võimaldavad neil tõhusalt toetada laste arengut ja rühmaõpetajat, sealhulgas ka erivajadustega laste kaasamisel õppe- ja kasvatustegevustesse. Vastupidiselt sellele olid vähem enesekindlad need õpetaja abid, kes on osalenud vaid lühiajalistel või pealiskaudsetel koolitustel. Nende tagasisidest selgus, et koolitused ei pakkunud piisavalt uusi teadmisi ega arendanud praktilisi oskusi. Samuti tunnetasid nad puudujääke eripedagoogiliste teadmiste osas, mis on eriti oluline kaasava hariduse kontekstis. Paljud väljendasid soovi osaleda koos rühmaõpetajatega eripedagoogilistel koolitustel, kuna nad töötavad lastega igapäevaselt ja vajavad konkreetseid tööriistu ning teadmisi eritoetust vajavate laste toetamiseks.

Lisaks kompetentsuse sisulisele tajumisele tõid õpetaja abid välja ka struktuursed ja töökorralduslikud takistused. Madal palk, ebaselged tööpiirid ja laienevate tööülesannete mittetunnustamine pärsivad motivatsiooni ning võivad viia läbipõlemiseni. Mitmed abid tõid vestlustes esile, et koristusülesanded ei peaks kuuluma nende põhitöö hulka, ning soovitasid lahendusena rakendada lasteaedades puhastusspetsialiste või kasutada tehnilisi

abivahendeid, nagu näiteks põrandapuhastusrobotit, mida kasutatakse mõnes teises omavalitsuse lasteaias.

Tulemused näitavad, et õpetaja abid vajavad selgelt määratletud pedagoogilisi kompetentsusnõudeid ja ametijuhendit, mis toetaks nende professionaalset arengut ja võimaldaks neil oma rollis enesekindlamalt tegutseda. Seega on oluline pakkuda süsteemset ja sisukat täiendkoolitust ning tagada selge töökorraldus, mis toetab õpetaja abide pädevuse rakendamist vastavalt seaduses toodud ootustele.

Neljanda uurimusküsimusega taheti teada, milliseid koolitusi on õpetaja abid läbinud, et omandada seadusandlusest tulenevalt vajalik kvalifikatsioon. Uuringust selgus, et õpetaja abide koolituslik ettevalmistus on väga mitmekesine ja ebaühtlane. Mõned õpetaja abid on juba läbinud või omandamas seaduses nõutavat kvalifikatsiooni, samas kui teised ei ole veel koolitust alustanud või ei plaani seda teha. Levinumad koolitused on olnud lapsehoidja tase 4 kutseõppe programmid, mida on läbinud või parasjagu omandamas mitu vastajat. Need koolitused käsitlevad ka olulisi teemasid nagu erivajadustega laste toetamine ja imiku hooldus, pakkudes vajalikke praktilisi oskusi igapäevatoös.

Lisaks lapsehoidja kutsetele on mitmed vastajad osalenud Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli korraldatud pedagoogilise kompetentsi baaskursustel, mis on suunatud just koolieelse lasteasutuse abiõpetajatele. Mõned neist koolitustest keetsid pool aastat kuni ühe õppeaastani ja andsid kindlustunnet tööalaste oskuste täitmisel. Samas oli ka vastajaid, kelle varasem kvalifikatsioon (nt lapsehoidja kutse) on aegunud ning nad ei ole kindlad, kas see vastab enam seaduses sätestatud nõuetele. Mitmed õpetaja abid ei ole veel koolitustel osalenud, kuid väljendasid huvi ja valmisolekut seda tulevikus teha, tingimusel et koolituste kättesaadavus, keeleline sobivus ja rahaline toetus oleksid tagatud. Mõned vastajad märkisid, et lühiajalised või ühepäevased koolitused, milles nad osalenud on, ei ole andnud piisavat teadmiste- või oskustepagasit, mis kinnitab vajadust süstemaatilisemate ja sisukamate koolitusprogrammide järele.

Kokkuvõtlikult näitab uuring, et õpetaja abide kvalifikatsiooni omandamise protsess on veel pooleli ning süsteem vajab suuremat selgust, tuge ja ühtlustamist. Tulevikus on oluline tagada, et koolitused oleksid sisukad, pikemaajalised ning praktilise suunitlusega, arvestades ka keelelise ja haridusliku tausta erinevusi töötajate seas. Ainult nii on võimalik saavutada

olukord, kus kõik õpetaja abid omavad nõutavat pädevust ning tunnevad end oma töös kindlalt ja väärtustatuna.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Peetri Lasteaed – Põhikooli lasteaia õpetaja abi arusaamu kvalifikatsiooni nõudest ja kutse vajalikkusest, uurides, kuidas õpetaja abid tajuvad ametialase kvalifikatsiooni olulisust ning kutse omandamise tähtsust oma tööalase arengu ja ametipositsiooni jätkamise kontekstis. Antud bakalaureusetöös uuriti Peetri Lasteaed – Põhikooli õpetaja abide arusaamu kvalifikatsiooninõudest ja kutsevajadusest alusharidusseaduse (2024) valguses.

Uuringust selgus, et enamik õpetaja abid peab kvalifikatsiooni ja pädevust oluliseks, eriti seoses enesekindluse suurenemise ja tööülesannete tõhusama täitmise. Samas ilmnes, et mitmed pikaajalise kogemusega töötajad ei pea kvalifikatsiooni omandamist hädavajalikuks, kuna tunnevad end juba pädevatena praktilise kogemuse põhjal. Esines ka vähest teadlikkust 2024. aasta seadusmuudatuste sisu ja kehtestatud tähtaegade osas. Õpetaja abid rõhutasid, et nende töö keskmes peaks olema lapse arengu toetamine, mitte rühma korrashoid ja koristus, mis sageli siiski igapäevatoos on põhifookuses. Erivajadustega laste toetamine ning kaasava hariduse rakendamine on valdkonnad, kus tuntakse suurt vajadust täiendkoolituste järele. Töökoormus, madal palk ning ebamäärased tööülesanded tekitavad pingeid ja takistavad professionaalset arengut.

Töö tulemused näitavad, et kvalifikatsiooni ja kompetentsuse nõuded on õpetaja abide hinnangul olulised, kuid nende rakendamine praktikas eeldab töökorralduse selgemat määratlemist, toetavat meeskonnatööd ja paremaid töötingimusi. Uuring toob esile vajaduse ajakohastada õpetaja abide ametijuhendit ning luua võimalused süsteemseks koolitusel osalemiseks, et tagada seadusega nõutud laste arengukesksus ja haridusekvaliteet. Töö käigus ilmnes, et õpetaja abid arusaamad kvalifikatsiooninõudest ja pädevusest võivad erineda oluliselt sõltuvalt töökogemusest, koolitustaustast ning asutuse töökorraldusest. Seetõttu oleks edaspidi soovitatav laiendada uuringut teiste lasteaedade õpetaja abide, et saada laiapõhjalisem ülevaade kogu valdkonna tajudest ja vajadustest.

Samuti tõusis esile vajadus täpsemalt uurida kvalifikatsiooninõuete sisu ja rakendamist. Töö tulemustest ilmnes, et olemasolevad koolitused annavad õpetaja abidele erineva tasemega valmisoleku tööks, mistõttu oleks otstarbekas analüüsida, kuidas ühtlustada koolituste kvaliteeti ja määratleda selgemalt pedagoogilised kompetentsid. See aitaks tagada, et kõik

õpetaja abid oleksid võrdselt ette valmistatud laste arengu toetamiseks ja kaasava hariduse rakendamiseks.

KASUTATUD KIRJANDUS

Alusharidusseadus (2024). RT I, 09.01.2025, 1 (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/109012025001>

Boyd, M. (2013). *“I love my work but...” The Professionalization of Early Childhood Education. The Qualitative Report.* (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1043494.pdf>

Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur (2017). *Kaasava alushariduskeskkonna refleksioonimudel* (viimati külastatud 18.05.2025) https://elal.ee/wp-content/uploads/2019/02/kaasava_alushariduse_enesehindamisvahend__5_.pdf

Euroopa komisjon (2021). *Alusharidus ja lapsehoid Kuidas värvata, koolitada ja motiveerida kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid* Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus (viimati külastatud 18.05.2025)

[https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-](https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-07/alusharidus_ja_lapsehoid._kuidas_varvata_koolitada_ja_motiveerida_korgelt_kvalifitseeritud_tootajaid.pdf)

[07/alusharidus_ja_lapsehoid._kuidas_varvata_koolitada_ja_motiveerida_korgelt_kvalifitseeritud_tootajaid.pdf](https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-07/alusharidus_ja_lapsehoid._kuidas_varvata_koolitada_ja_motiveerida_korgelt_kvalifitseeritud_tootajaid.pdf)

Euroopa komisjon (2025). *Report examines current state of early childhood education and care across Europe* (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://education.ec.europa.eu/news/new-report-examines-current-state-of-early-childhood-education-and-care-across-europe>

European Education and Culture Executive Agency (2023). *Early childhood education and care* (viimati külastatud 18.05.2025)

https://www.frse.org.pl/brepo/panel_repo_files/2023/12/11/x1ylqu/1-ecec-2.pdf

Finlex (2018). *Varhaiskasvatustaki* (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2018/540>

Haridus- ja Teadusministeerium (2020). *Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035* (viimati külastatud 19.05.2025) [https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-](https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf)

[09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf](https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf)

Haridus- ja teadusministeerium (2024). *Valitsus kinnitas keeleoskusnõuded lasteaedade abiõpetajatele ja rahvusvaheliste koolide õpetajatele* (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://www.hm.ee/uudised/valitsus-kinnitas-keeleoskusnouded-lasteaedade-abiopetajatele-ja-rahvusvaheliste-koolide>

- Huopola M, (2022). *Lasteaedade üldrühmade õpetajate hoiakud ja teadmised seoses erivajadustega laste kaasamisega* Magistritöö, Tartu Ülikool (viimati külastatud 18.05.2025) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d1624d35-8f93-4834-9174-760f0bbd4e0a/content>
- Häidkind, P. & VILLEMS, K. (2014). *Hindamine, arengukeskkonna kohandamine ja õppekasvatustegevus. Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* Koostajad: Pille Häidkind, Kaili Palts, Jana Pillmann, Kairi Ennok, Külli VILLEMS, Tiina Peterson Kirjastaja: Haridus- ja Teadusministeerium Tallinn
- Järv-Mändoja K. (2015). *Suhtlemine laste ja vanematega* Lapse vaimse tervise toetamine lasteaias Koostajad: Liana Varava, Siivi Hansen, Tiia Pertel Kirjastaja: Atlex AS Tartu
- Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis (2015). RT I, 23.09.2015, 1 (viimati külastatud 18.05.2025) <https://www.riigiteataja.ee/akt/123092015001>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). RT I 2008, 23, 152 (viimati külastatud 18.05.2025) <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). RT I 1999, 27, 387 (viimati külastatud 18.05.2025) <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018006>
- Käesel K. (2015). *Suhtlemine laste ja vanematega: Lapse vaimse tervise toetamine lasteaias* Koostajad: Liana Varava, Siivi Hansen, Tiia Pertel Kirjastaja: Atlex AS Tartu
- Lillemets M-L, (2016). *Harjumaa koolieelsete lasteasutuste õpetaja abide/ assistentide hariduslik ja tööalane taust ning nende töömotivatsioon* Magistritöö, Tartu Ülikool (viimati vaadatud 19.04.2025) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3124d682-699b-4b7b-a39c-d4e661dd3e21/content>
- Männamaa, M & Marats, I (2009). *Lapse üldoskuste areng: Üldoskuste areng koolieelses eas* Koostanud ja toimetanud Ene Kulderknup Kirjastus Studium, Tartu
- Nano A, (2022). *Õpetaja abi roll rühmas ja õppekasvatustegevustes ida-virumaa lasteaedade näitel* (viimati külastatud 18.05.2025) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/82af4b58-f8f6-4e33-8638-082042bbf7a4/content>
- OECD (2018). *Rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuring* (viimati külastatud 18.05.2025) https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-04/iels_raport_2020.pdf

Palts, K., & Häidkind, P. (2014) *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal kooli-eelsetele lasteasutustele*. Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele Koostajad: Pille Häidkind, Kaili Palts, Jana Pillmann, Kairi Ennok, Külli Villems, Tiina Peterson Kirjastaja: Haridus- ja Teadusministeerium

Paris J. (2020). *Safety, Health, and Nutrition in Early Childhood Education* California Community Colleges, Chancellor's Office (viimati külastatud 18.05.2025) <file:///C:/Users/37255/OneDrive/Desktop/Raili%20kool/Materjalid%20%C3%B5ppimiseks/Health,%20Safety,%20and%20Nutrition%20OER%20Textbook.pdf>

Peetri Lastead – Põhikool koduleht *Üldinfo* (viimati külastatud 18.05.2025) <https://www.peetri.edu.ee/lasteaed/uldinfo/>

Peetri Lastead-Põhikool tööleping, mis sõlmitakse abiõpetajaga (viimati kasutatud 18.05.2025)

Peetri Lasteaed-Põhikool abiõpetaja ametijuhend (viimati kasutatud 18.05.2025)

Peterson, T. (2017). *Koolieelse lasteasutuse õpetaja professionaalsus* Raamat: Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias Koostajad K. Nugin, T. Õun Kirjastaja: AS Atlex, Tartu

Pöder, A. (2020). *Lasteaiaõpetaja abide roll, koostöövõimalused õpetajatega ning koolitusvajadus valgamaa lasteaias näitel* Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool (viimati külastatud 18.05.2025) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/85b17b1a-6ebb-4b6a-b6ef-bc96bdab52f4/content>

Päri, H. (2017). *Tartu linna lasteaegade õppe- ja kasvatustööd läbiviiva pedagoogilise personali rahulolu oma töökeskkonnaga 2016. aasta küsitlusuuringu andmete alusel*. Magistritöö, Tartu Ülikool. (Viimati külastatud 18.05.2025) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/f9da81db-3bc4-4579-84f5-0923cf2782b0/content>

Skogen, K. & Holmberg, J. B. (2004). *Kohandatud õpe ja kaasav kool* Tartu: El Paradiso

Slabina P. (2017). *Liikumine eestvedava koolijuhtimise suunas*. Õpikäsitus: uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade. Koostaja: M. Heidmets. Tallinna Ülikool. (viimati külastatud 18.05.2025) <http://www.tlu.ee/public/opikasitus/mobile/index.html#p=14>

Steinnes, G. S., & Haug, P. (2013). *Consequences of staff composition in Norwegian kindergarten*. Nordic Early Childhood Education Research Journal, (viimati külastatud 18.05.2025)

file:///C:/Users/37255/Downloads/Consequences_of_staff_composition_in_Norwegian_kin.pdf

Tuul, M. (2017). *Lasteaiaõpetajate arusaamad õppekavadest ja laste õppimisest ning hinnang õpetaja pedagoogilisele tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis* Doktoritöö, Tallinna Ülikool (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://www.etera.ee/zoom/30643/view?page=22&p=separate&search=Maire%20Tuul%202017&tool=search&view=0,72,1993,791>

Viibur, M. (2018). *Personalisüsteemid lasteaias – millised on lastevanemate kogemused ja arvamused?* (viimati külastatud 18.05.2025)

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/a3fe4da3-e4e6-4252-8c40-b1dc3f445b77/content>

Vinter, K. (2017). *Liikumine eestvedava koolijuhtimise suunas. Õpikäsitus: uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade.* Koostaja: M. Heidmets. Tallinna Ülikool. (viimati külastatud 18.05.2025) <http://www.tlu.ee/public/opikasitus/mobile/index.html#p=14>

Vooglaid, Ü. (2010). *Lasteaeda rõõmuga* Koostaja Almann S, Kirjastaja ILO Tallinn

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes* Kirjastaja: Tartu Ülikool

LISAD

LISA1. Intervjuu küsimused õpetaja abidele

1. Millised on teie peamised igapäevased tööülesanded rühmas? Palun nimetage kõik, mis meelde tuleb.
2. Kuidas osalete õppe- ja kasvatustegevustes oma rühmas ning milliseid ülesandeid täidate peamiselt?
3. Kuidas te tunnete, et kas teil on olemas piisavalt teadmisi, et kaasata oma rühma erivajadustega laps ja teda toetada igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevustes?
4. Kuidas te tunnete, et kas teil on piisavalt aega igapäevaste tööülesannete kõrvalt, et osaleda ja panustada õppe- ja kasvatustegevustesse? Põhjendage, nii jah ja ei vastuse puhul.
5. Millisel määral olete tutvunud uue alushariduse seadusega, mis hakkas kehtima 2024 ja kus on välja toodud muudatused, mis puutuvad teie ametikohta ehk abiõpetaja tööd?
6. Kuidas (kas) on muutunud teie tööülesanded või vastutusala peale muudatusi alusharidusseaduses?
7. Olete juba läbinud koolituse, mis annaks teile vajaliku kvalifikatsiooni ja kompetentsuse, et jätkata tööd lasteaias? Kui jah siis tooga välja täpne koolituse nimetus (isegi kui olete hetkel seda omandamas).
8. Kuidas hindate koolituse vajalikkust, et jätkata tööd abiõpetajana?
9. Milliseid oskusi omandasite koolitusel, mida kindlasti vajate enda ametikohal?
10. Kuidas hindate oma praegust kvalifikatsiooni ja kompetentsust seoses oma tööülesannete täitmiseks (ei puuduta rühma üldist korrashoidu ehk koristamist ja toitlustamist)?
11. Kas kvalifikatsiooni ja kompetentsus nõue teie arvates oli vajalik, sellel ametikohal?
12. Kas te soovite jätkata tööd sellel ametikohal, kui ootused teie tööülesannetele ei muutu? Kui te peate täies mahus hoolitsema rühma korrashoiu eest ja lisaks teotama rühma õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, tegema koostööd õpetajatega, et hinnata lapse arengut ja kaasama erivajadusega lapsi kõikidesse tegevustesse?
13. Kui vastasite eelmisele küsimusele EI SOOVI, siis millised oleksid järgmised ametikohad, kuhu teie kvalifikatsiooni ja kompetentsusega töötaja võiks tööle asuda?
14. Kas on midagi, mida soovite veel lisada juurde?

15. Teie vanus

16. Tööstaaž lasteasutuses.

LISA 2. Kaaskiri

Lugupeetud Peetri Lastaed-Põhikool abiõpetajad

Minu nimi on Raili Pikk ja olen Tartu ülikooli Narva kolledži üliõpilane ja kirjutan oma bakalaureusetööd teemal „Peetri lastaed – põhikooli abiõpetajate arusaamad kvalifikatsiooninõuetest ja alushariduse seaduse muudatustest“. Käesoleva intervjuu eesmärk on uurida teie kui ekspertide arusaamu kvalifikatsiooni ja kompetentsuse kohta. Intervjuu küsimused lisan koos kirjaga, et teil oleks aega neid lugeda ja nendega tutvuda. Olen meie majas kahel kuupäeval 04. aprillil ja 10.aprillil ja siis külastan kindlasti sinu rühma ja saame kokku leppida kellaja, mis sobiks meie intervjuu läbi viimiseks. Kuna intervjuud salvestatakse mobiilis vastava programmiga, siis oleks hea kui leiaksime vaikse koha rühmaruumis või liigume koridori. Tagatud on anonüümsus, kuna ma ei lisa teie nimesid enda lõputöösse. Teie vastused transkribeeritakse ja analüüsitakse antud lõputöös. Intervjuuks kulub umbes 20 minutit.

Olen Teile tänulik aja eest!

Raili Pikk

LISA 3. Õpetaja abide demograafilised andmed

Tabel 1. Intervjueeritavate õpetaja abide demograafilised andmed

Kood	Vanus	Tööstaaž
Õpetaja abi (V1)	55 a.	36 aastat (12 a. õpetaja abina varasemalt õpetaja)
Õpetaja abi (V2)	49 a.	16 aastat
Õpetaja abi (V3)	41 a.	9 aastat
Õpetaja abi (V4)	46 a.	12 aastat
Õpetaja abi (V5)	38 a.	1 aasta
Õpetaja abi (V6)	46 a.	7 aastat
Õpetaja abi (V7)	50 a.	8 aastat
Õpetaja abi (V8)	22 a.	1 aasta
Õpetaja abi (V9)	41 a.	4 aastat
Õpetaja abi (V10)	50 a.	8 aastat
Õpetaja abi (V11)	–	3 aastat
Õpetaja abi (V12)	55 a.	1 aasta
Õpetaja abi (V13)	42 a.	4 aastat
Õpetaja abi (V14)	54 a.	5 aastat
Õpetaja abi (V15)	58 a.	8 aastat
Keskmine	46.2 a	8,1 aastat